

ABONAMENTUL

Pe un an . . . . . 24 Cor.
 Pe jumătate an . . . . . 12 "
 Pe 1 lună . . . . . 2 "
 Nrul de Duminecă pe un an 4 Cor.
 Pentru România și America 10 Cor.

Pentru România și străinătate nrul de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA
 Deák Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE se primesc la admnistratie.

Manuscripte nu se înapoiază.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Morala unei fabule.

(C) Din biblie știm, că David a învins pe Goliat. Prin ce? Prin istețimea firei sale. Din poveștile noastre aflăm, că tinerii feți frumoși biruesc pe smei înspăimântători și pe bălaurii purtători de vremuri rele. Prin ce? Tot prin forța *bine* întrebuințată.

Morala acestei fabule se poate aplica la orice luptă, la orice ciocnire de puteri. Căci nu e scris nicăiri, ca mulțimea brută să iasă pururea învingătoare.

Aceste ne vin în minte acum, după recentele întâmplări din Camera deputaților.

Ce e drept, asămănarea nu se potrivește în toate. Întâi că majoritatea aceea parlamentară, care ne amenință cu foc și pușcoasă, nu are tocmai înfățișarea uriașului cu multe capete. Puterea ei este mai mult imaginară, căci nu este expresia reală a mulțimei ce o reprezintă. Tot astfel minoritatea naționalistă din parlament nu este într'un raport așa de îndepărtat, încât să fie de-o glumeață inferioritate față de cei mulți, deoarece, printr'un hazard al sorții, acea minoritate reprezintă majoritatea adevărată a locuitorilor acestei țări.

Dar să presupunem că deocamdată raportul este acela dela uriaș la pitic. Că ei sunt aceia cari pot să distrugă și noi aceia cari suntem primejduiți. Că ei sunt cei făcuți să stăpânească și noi cei condamnați să fim supuși. Ce urmează de aici?

Urmează că nici atunci uriașul nu e sigur de biruință și totul depinde de istețimea noastră, de arma ce vom întrebuința, de modul cum vom ști să ne apărăm și să lovim și de momentul ce vom alege pentru lovire.

În genere lupta este un foarte greu meșteșug. Aici, majoritatea parlamentară are pe partea ei experiența istorică și prejudecăți, cari sunt împărțite de mulți. Ea are o rețea întregă de planuri; pe față luptă cu legile elastice și în ascuns cu multele curse ce le întinde. Iar noi, ca partid abia încheșat, nu avem decât avântul tineresc și conștiința puternică a cauzei noastre.

Sunt foarte inegale aceste arme. Pentru că cei cu încercată experiență urmăresc cu sânge rece scopurile lor, nu fac pași alături, nu și cheltuesc energia în vânt, întrebuințază vorbe tari numai în momentul oportun și lasă pe adversar să se useze singur. Pe când cei cu entuziasmul, se descopere adeseori, sunt sinceri în lupta lor leală cu pieptul deschis și cu gândul fără rezervă.

Dată lupta în aceste condiții, cu măiastră strategie dintr'o parte și cu capu-a-mână dintr'alta, ne îndepărtăm însă foarte mult de punctul de vedere al celor din fabulă. Pentru că dacă David ar fi luptat piept la piept cu uriașul său adversar, nu s'ar mai vorbi de el în pilda asta frumoasă. Și *nici măcar erocă n'ar fi fost moartea lui.*

Iată pentru ce găsim că e momentul de a ne întreba, dacă nu s'ar găsi mijloace de a lupta ceva mai acoperiți, cu mai multă pază, cu evitare a tot ce nu poate aduce un câștig de cauză. Căci dacă în starea asta de adversari inferiori se vor comite greșeli, acelea se vor răsbuna cumplit și pe urma unor mici nebăgări de seamă vom avea să sângerăm din răni adânci ce vom primi. Și corpul neamului nostru ne e prea scump, ca să-l mai vedem sângerând și cei ce ne conduc ne sunt prea dragi, decât să-i vedem terfeliiți.

Până acum nu avem cuvântul să fim îngrijorați. Tactica minorității noastre parlamentare n'avem pentru ce să o atingem, sau să nu ne identificăm cu ea pe de-a întregul. Dar e vorba de viitor. Sunt așa înăsprite astăzi raporturile, sunt așa de aprinse spiritele și *ispitele așa de multe*, încât ușor s'ar putea face greșeli.

Caveant consules!

Interviewuri în pripă.

— 15 Martie.

În vârtejul evenimentelor ce trăzniră asupra noastră unul după altul, în zilele acestea — nu mă sfiesc a mărturisii: îmi perdusem capul în primele momente. Abia ieri îmi venisem în ori. Mă pusei deci în rușul capului să adun dela cei competenți, ce ar putea lămurii puțin situația. Întâiu firește alergasem la

Di Vaida, în jurul căruia se învârte astăzi lumea. (Doamna încă e tot bolnavă). Sosise aseară din Viena, vesel și rezolut. Ca de obicei mă luase și acum cu gluma.

»Ei vezi, scandalul acesta mi-a făcut renume european. Cine dracu știa până acum, ce-i ăla Vaida? Toată truda și toată știința nu face cât un scandal, nu numai în țara noastră, în lumea întreagă.

Trecusem apoi la felicităriile și omagiile ce primește de pretutindeni. Deosebită bucurie îi făceau cele venite dela tinerimea din Capitală, cu care numai deunăzi avuse o mică ceartă prietenoasă.

Pentru viitor, spunea următoarele:

»Măne, poimăne, voi da o scrisoare deschisă către alegători. Voi aștepta hotărîrea în adunarea lor. Și dacă ei îmi poruncesc, a doua zi întru în Camera, nu-mi pasă, fie ce-o fi.

Pe *Blaho* îl prinsesem pe culoare, numai decât după fiascul și volnicia de Sâmbătă. Era de prisos să-i mai pun întrebare. Pe ori care-l apuca, îi spunea cu zor năcazul său.

FOIȚA ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Suflet mândru.

Angela, deschise încet fereastra ce da în grădină și privi mult afară. Casa lor mică și cochetă se odihnea acum între verdeța de vii și rozele din grădină răspândeau un parfum pătrunzător. Soarele în acel moment trimise o rază în camera ei, Angelei i-se păru că acea rază se făcuse mare luminând peste tot și că parfumul rozelor din ce în ce devenea mai pătrunzător.

Atunci ea deschise o ușiță secretă și ieși în grădină. Printre alee erau mii de flori, ce s'aplecău emoționate înainte-i. Grădina, în mijlocul căreia răsărea casa lor cochetă, unde locuia cu o mătușe a sa, eră înconjurată de un gard de fier, prin care se vedea o parte din strada ce mergea în oraș.

Figura Angelei, brunetă, cu ochi albaștri, trecea ușoară ca o silfidă printre ierburi și flori și dese-ori s'aplecă spre a mângăia rozele minunate, ce se mișcau ușor, ca și când ar fi simțit un freamăt de voluptate, sub mângăierea dulce a mâinei albe de copilă.

În tăcerea acelei ore melancolice, ca adus de o

sufolare de vânt, auzi răsunându-i dulce la ureche numele ei.

— Angelo!

Mirată privi în juru-i și privi în partea de unde vocea venise... și atunci zări printre gard, o figură de tinăr puternic și brunet și el. Atunci fața i-se lumină de bucurie și marii săi ochi albaștri și dulci... deveniră scânteietori, pe când buzele sale roșii surăseră de plăcere.

Alergă ușoară a deschide porțile iubitelui ei, și când el intră, ea îi întinse mâna albă ca marmura, în ochii săi trecea fulgere de iubire.

— De ce ai întârziat așa de mult Victore?

— A trebuit să rămâi mult cu niște amici ai casei. Dar de ce m'așteptai aici? Răcoarea serei îți-ar putea face rău, de ce nu m'ai așteptat în salon?

Tocmai acum am eșit, căci eram nerăbdătoare a te vedea! Tu te faci așteptat cu atâta dor! Răcoare nu simt de loc... ș'apoi acum aproape de tine e imposibil a o mai simți... așa e?

— Mă iubești Angelo dragă, mă iubești?

Și în vocea pasionată și suavă, Angela simți, ghici o iubire infocată, dulce, și se cutremură de fericirea ce o așteptă.

Stelele începeau a străluci sus pe cer. Cei doi tineri, se plimbau prin aleele singuratice, tăcute

și pline de parfum, se plimbau încet, figura ei răzimată în dulce abandon de brațul lui puternic... părea mai fermecătoare.

— Mă vei iubi totdeauna Angelo?

— Totdeauna... Te iubesc atât de mult, că dacă iubirea ta mi-ar lipsi, eu simt că n'aș mai putea trăi!

El atunci îi luă o mână, îi înconjură cu brațul gâtul și cuprinzându-i capul o sărută cu foc.

S'a părut atunci că stelele, ochi iubitori, ar fi avut mai multă scânteiere... violetele un parfum mai tare și frumoasa seară a primăverii o melodie nesfârșită de amor!

Cine era tinărul Victor Spirescu? Un tinăr ca de douăzeci-și-cinci de ani, simpatic, și elegant.

În lumea mare era admirat și stimat prin *savoir faire* al lui particular, era indispensabil, când era vorba de excursiuni, de serate sau banchete. Era *l'eufaut gate* al societății, cavalerul damelor frumoase din societatea înaltă a capitalei.

Era însă un om corupt, fără inimă, fără scrupul, mereu în prada pasiunilor, printre cari predomină aceea a jocului de cărți, ce amenința, a înghite toată averea ce-i mai rămăsese și chiar a-l desonora. El nu căuta în iubire decât plăcerea sensuală, așa că trecuse dintr'un amor într'altul

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hotel, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comure și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea-ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1'6 filleri.

Telefon 561.

Telefon 561.

Mağyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.

Arad, Pécskai ut 13|14.

Fără acitelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

»Am fost de față. Știam cu siguranță că Mrkici este anunțat, și stă neclintit în sală. Aveam să caut niște date. Numai pe câteva minute mă dușesem în bibliotecă. Numai pe câteva minute... Pot eu fi vinovat?...«

Iusth și Apponyi încearcă să-l împace.

Di Maniu: stă mai bucuros la povești, la o masă în caffè lägerhorn.

»Spune te rog că eu sunt de vină la toate. Spune, că eu m'am sculat întâiaș dată când s'a votat pentru dojana protocolară. Nu mă cruța. Eu știu ce fac. la bine seama cum am explicat atitudinea noastră în comunicatul oficios. Am zis: în vederea viitoarei acțiuni politice. Noi trebuie să fim cât se poate de liberi pentru vremea când va veni la rind proiectul pentru votul universal...«

Azi dimineață, în electric, am avut prilej a lua și părerea dlui *Mihali*.

— Faceți nițică zamă lungă în cuvintele de încheiere, drept răsbunare pentru cele de Sâmbătă, baciule?

— Dar de ce? Par'că are rost să vorbim la pereți? Spune, ce folos are toată discuția noastră? Cine ne-ascultă? Simțеști par'că un nod în gât, văzând ce zădarnică ți-e vorba.

— Inșă, ce zice lumea din afară?

— Aia ne cunoaște, și nu după asta ne măsură prețul! Cu oamenii aceștia n'o să ne putem înțelege niciodată. Până nu vine altă Cameră, pe baza unui cens mai drept. Apoi, din ce moment noi nu recunoaștem legitimitatea acestei reprezentanțe, ce ne mai trudim a ne înțelege cu ei?

— Toate ca toate, dar de vorbirea dlui Maniu îmi pare rău.

— Las, că rând pe rând are să și-o spună și el. Apponyi i-a făgăduit, că se va da cea mai largă libertate la discuția pe articole.

Suind scările, am căutat să schimb un cuvânt și cu dl *dr. Ștefan C. Pop*, d-lui zise:

»Trebuie să facem tot posibilul pentru a-l câștiga iarăși pe Vaida. El este indispensabil. Eu cred, că incidente sgomotoase nu e cu cale să provocăm. Și așa, noi stăm aci mai mult numai pentru prilej. Dealtmintea tot ce am făcut, am făcut în înțelegere cu partidul și cu Vaida.

San. D.

O nouă infamie!

Presă maghiară, care nu a scris nimic despre vărsarea de sânge din Beiuș, alarmează publicul cu o mișească minciună: »Magyarország« de pildă scrie prăpăstii despre o pretinsă *revoluție valahă în Hunedoara*.

Față de această infamie nouă a presei maghiare, din Hunedoara ni-se telefonează:

»Rugăm desmințiți în chipul cel mai categoric infamele minciuni cu cari presa maghiară alarmează publicul. Nu este nimic adevărat din ceeace se scrie și mai ales nu are vre-un caracter politic întreaga afacere.

»Ca în toți anii, așa și de astădată, tinerii din Sâncraia chemați la asentare au venit cu treicolori la piept și pălărie. Deoarece vicișpanul era în oraș, căpitanul de poliție a ținut să se arate mare patriot și a ordonat ca să se confiște treicolorul. Fiind târg de țară, se înțelege că s'a adunat lume multă naintea primăriei, unde jandarmii duseseră pe doi dintre tineri. Și aceștia au fost însă eliberați din porunca vicișpanului.

»Cât despre omor, el s'a întâmplat, dar n'are a face cu politica, nici este emanare a spiritului public românesc, ci e vorba de o bătaie în birt: italianul maghiaron Tulio a sărit cu băta la românul Adam Beniassa; acesta a prins băta și cu cealaltă mână l-a străpuns.

»Alarma dată în presa maghiară emanază dela Pless, funcționar de gară, corespondentul biuroului de presă din Budapesta, care a vrut să câștige și el lauri.

Iată pe ce neadevăruri se sprigină presa maghiară pentru a inzulța în chipul cel mai mizerabil întreg neamul românesc.

Din România.

Ușurări aduse sătenilor. Agenților dela domeniile regale li-s'au trimis următorul circular:

Domnule agent, Răscoalele s'au potolit aproape în toată țara. Unii locuitori au ieșit la câmp, iar ceilalți n'așteaptă decât îndreptarea vremii pentru a putea începe aratul, semănatul și celelalte munci agricole.

În mod natural urmează să se încheie acum învoielile agricole, de astă dată însă cât mai curând, deoarece timpul e întârziat și amenință o bună parte din culturi, dacă nu se va pune toată graba.

De aceea vă invit a avea în deosebită băgare de seamă împrejurările actuale extraordinare, și de a vă sili atât dvoastră cât și ceilalți impiegați, ca lucrările să se facă cât mai repede și mai regulat.

În unele părți intervine ca înlesnire chiar autoritatea prefecturală ca mijlocitoare între proprietari, arendași și săteni pentru încheierea învoielilor agricole.

Sunt fericit să constaf, că pe Domeniile Coroanei aceste tocmele se fac în liniște de dvoastră împreună cu ceilalți agenți. Asemenea mă bucur de purtarea locuitorilor noștri, cari, în zilele grele prin care a trecut țara, nu s'au lăsat ademeniți de turburători, ci au păstrat peste tot o atitudine pașnică. În părțile unde am fost amenințați din afară au stat chiar gata de apărare, iar de curând ni-au trimis telegrame și adrese de mulțumire și recunoștință pentru binefacerile ce le-am făcut și protecțiunea ce le-am dat în timpul din urmă.

Acest sentiment care le face cinste, se datorește desigur grijei ce le-am purtat încă dela întemeierea Domeniului Coroanei. Astfel învoielile noastre nu numai că au fost mai ușoare decât cele din împrejurimi, dar au avut totdeauna de scop îmbunătățirea stării lor.

Am luat asemenea asupra noastră multe din nevoile lor obștești, precum: construirea de școli, biserici, primării, le-am făcut numeroase alte înlesniri și ne-am străduit pentru cultura și moralizarea lor.

În acelaș scop vom căuta a avea pe viitor toată grija pentru locuitori, căci munca noastră e abia la început și va rămânea stearpă, dacă nu o vom urma chiar cu mai multă sârguință.

Pe unele domenii nu am avut turburări, dar câțiva săteni, luându-se după cei din alte părți,

cu ușurință, fără a simți cea mai mică remușcare, fără durere, fără nimic! Atunci iubea pe Angela, pe care o încânta cu jurăminte false și promisiuni mincinoase, numai și numai în scopul, de a adăoga în numărul nesfârșitelor sale conchiste.

Angela suferea mult, în tăcere, fără mângăierea vreunei ființe care s'o compătimizească.

Desiluzia era prea puternică și prea amară pentru ea, sârmana ființă! Victor sfărmasse credința ce i-o jurase... o tradase, o părăsise, devenise tinărul curtezan al societății și pe lângă toate și logodnicul Ameliei Stănescu, ce posedă o zestre mare. Oh, ea Angela, presimțise de mult că se va sfârși astfel, deoarece ea nu avea nici o zestre... ei sârmana, nu putea a-i surăde norocul de a deveni într'o zi soția frumosului și sărbătoritului Victor.

Dar cum să-l uite acum? Cum, ea nu va mai auzi armonioasa lui voce, ce de atâteaori o fermecase ca o muzică suavă, n'ar mai fi simțit pe gură, voluptatea arzătoare a sărutărilor lui pasionate... nu?

În salonaș era o penumbră suavă, în aier un parfum dulce de flori. Afară prin câmpiile mari strălucea soarele în toată plinitatea sa maiestoașă. Angela ședea pe un scaun, era tristă, nespuse

tristă, fața sa era palidă și în ochi expresiunea unei dureri fără de margini! Plângea.

Ușa se deschise încet și în golul ei apărură eleganta figură a iubitului. El imediat observă că Angela plângea și o întrebă:

— De ce plângi iubita mea?

Se sculă deodată în picioare cu ochii plini de străluciri curioase, cu gura contractată de un spasm. Răspunse cu lacrimile în ochi. — Și mă întrebă tu, tu ce m'ai tradat ce mi-ai zdrobit inima? Dute, pleacă nu turbura pacea, nu profana cu jurăminte false durerea mea. Du-te la logodnica și spune-i c'o iubești, c'o iubești numai pe ea!... Du-te! — Știam eu că totul se va sfârși astfel... știam că te vei plictisi căci... vezi bine — n'aveam zestre — și tu omul, care în iubire nu vezi decât interesul, nu puteai decât în mine să găsești distracție.

— Te'nșeli Angelo!

— Nu, căci ești un laș!

Și vocea ei deveni răgușită, tremurătoare chiar. — Angelo tu nu ști! — Eu nu iubesc, pe Amelia eu te iubesc numai pe tine, îți jur! Ascultă: după căsătoria mea cu Amelia, voi prepara un mic cuib de iubire pentru tine. Acolo voi fi petrece zilele mele și așa vom fi liniștiți și fericiți! — Voiești tu iubita mea să mă ascuți? Să fi a mea?

Ea avu atunci în ochi o flacără întunecată de ură și pe buze un spasmodic dispreț. Apărea acum, transformată de ură, de supărare, de mândria supremă a sufletului ei virginal și al iubirei sale de mii de ori mai frumoasă și-i zise:

— Ah, dorești dar să-ți devin amantă? Ah, ah, ah! Ascultă-mă... toate bogățiile și bunătățile acestei lumi, nu valorează fericirea de a te simți pură și neatinsă, în fața conștiinței noastre și și lumii, — de a ne simți onorați, iubiți, stimați, de a putea merge cu fruntea ridicată de a nu roși în fața nimărui. Tu care ai îndrăznit a-mi face așa o propunere, ești un mizerabil. Ș'apoi Angela mândră și frumoasă ca o zeiță, stupendă în poza aceea de ființă crudă și inesorabilă, fulgera cu privirea pe acelaș și arătându-i ușa, nu pronunță decât un singur cuvânt: — Ieși!

Victor primi aceea lovitură drept în inimă, ca o palmă... ca o biciușcă... ca o rușine supremă. Închină capul în tăcere și ieși cu umerii încovoiați.

Ușa se închise în urma lui c'un sgomot, un râset batjocoritor... nervos, nesfârșit!

Era râsul durerii... al desperării... al mândriei insultate ce a știut a se revolta! *Roma T. Jiu.*

Sirolin

Promovează apetitul și greutatea corpului, delătură tusa, fleama, asudarea noptea.

Se prescrie zilnic de numeroși medici și profesori la morburii de plumăni, catarării, tusă convulsivă, scrofulosă, influență.

Oferindu-i-se publicului imitații fără preț, să se ceară totdeauna: *impachetarea originală „Roche“.*

F. Hoffmann-La Roche & Co, Basel (Elezia).

„Roche“

Se capotă prescriindu-se de medie în farmacia la 4 cor. sticla.

au venit cu cereri, unele imposibile, altele în paguba lor. Astfel ni-s'au cerut învoielii, cari socotite la un loc, erau mai împovărătoare pentru ei decât cele din trecut și fiindcă locuitorii erau oarecum înflăcărați, ne-a dat multă bătaie de cap până să-i cînvîngem.

Toți au revenit însă curând asupra cererilor și s'au asociat la cei cumiști, încheiând învoiala și făgăduind și ascultare.

Vă invit dar a studia de aproape tocmelile și chiar dacă nu vi-se pretind înlesniri, să faceți în marginele posibilității, căci datoria proprietarilor e de a îngriji de muncitori în interesul lor propriu. Mai ales, în împrejurările de față, iubirea de patrie și de-apropelului e o datorie pentru toți și cu atât mai mult pentru noi de a contribui la rezolvarea chestiunii rurale, dela care atârna buna stare a întregii țări, pentru care ne-am străduit și înainte.

Acolo, unde veți întâmpina piedeci sau nedumeriri, îmi veți cere cuvenita deslegare. Dacă e trebuință vă puteți consulta chiar cu un alt șef de regie din acea parte, în care scop vă dau de acum încuviințare să vă întâlniți. Asemenea, luați părerea șefilor de cultură, cari trebuie să se pătrundă din vreme de intențiunile noastre spre a ști cum să se conducă în lucrări.

Pe lângă partea economică veți avea însă în deaproape vedere și pe cea culturală și morală, căci după cum v'am spus în alte rânduri, îmbunătățirea stării sătenilor atârna tot atât de mult de cultura lor.

Până acum am făcut relativ mult și în această direcțiune și, cu toate că rezultatele sunt destul de satisfăcătoare, n'am ajuns însă la acel minim de cultură care e indispensabil ori cărui om și mai cu seamă țăranilor români cari suferă și de alte nevoi. Știți de asemenea că lumea suferă mult de robia neștiinței și că numai lumina poate ameliora și conserva cu adevărat bunăstarea omului.

Aceste adevăruri s'au dovedit odată mai mult pe timpul războaielor, când s'au văzut prădând săteni cu avere și oameni cari nu-și dădeau seamă de grozăvenia faptelor, din cauza neștiinței.

De aceea vă recomand din nou și din tot sufletul a lucra la deșteptarea sătenilor. Trăiți în mijlocul lor, mulți din D-voastră v'ați ridicat din popor, așa că aveți o îndoită datorie de a le sta într'ajutor, povățuindu-i și îndemnându-i să se cultive, pentru a-și putea îmbunătăți starea cât mai curând și într'un mod trainic.

Nu uitați asemenea munca locuitorilor, care nu poate da adevăratele roade, dacă nu e ocrotită și mai cu seamă dacă nu e îndreptată și făcută cu pricepere.

În această privință aveți destulă practică, veniți des în contact cu dânșii, și puteți să-i sfătuiți de aproape chiar la fața locului. Cunoașteți apoi firea lor, spre a ști ce mijloace să alegeți pentru a ajunge mai ușor la țel.

În ce privește preoții și învățătorii, aceștia sunt îndatorați să se ocupe de locuitori și vor da de sigur tot concursul pentru educația și luminarea poporului.

În sfârșit, vă cer să puneți toată căldura, toată inima, în opera de înălțare națională din care această administrație și-a făcut o datorie de căpetenie. Administrator, Ioan Kalinderu.

Afacerea Vaida.

Purtarea neromânească a celor doi irozi din Cluj a stârnit pretutindeni cea mai mare indignare. Primim în privința asta următoarele șire:

Ziarul »Népszava« din Budapesta în numărul din 13 Aprilie publică următoarele:

»Patriotul cult. Iosif Mészáros, orologier din capitală, curând a ajuns la renume și merite patriotice. A strigat din galeria dietei, că trebuie spânzurați deputații naționalităților. Ziaristica patriotică a calificat deplin meritele lui mântuitoare de patrie și Mészáros a devenit un patriot vestit, care azi trimite prin ziarul »A Nap« următoarea epistolă către »cinstita patrie«:

»Onorat public! Pentru număroasele felicitări în urma strigătului meu din dietă, primite atât dela public din loc, cât și din provincă, ba și din străinătate, primiți pe calea aceasta mulțumi-

tele mele sincere. Cu salutare patriotică Iosif Mészáros.«

B. A. comerciant din Budapesta tot în nrul acesta din »Népszava« publică sub titlul: »Sunt patriot« între altele »Aci este succesul național. Asupra unui deputat național aduc sentință de moarte părinții patriei, numai pentru că a cutezat să cetească 2 poezii: una batjocoritoare de români scrisă de un ungar, alta batjocoritoare de unguri scrisă de un român. Ziarele patriotice cumpărate pe bani scumpi provoacă deadreptul pe patrioți să-l lovească în cap pe acest deputat. *Purtarea parlamentului maghiar este o rușine veșnică pentru națiunea maghiară. Pfui!*«

Auziți dle Frâncu și Dăian aceste cuvinte ale comerciantului?

De telegrama ignobilă trimisă »Gazetei« din partea lui Frâncu nu amintesc nimic. Cred că venerabilul președinte al partidului nostru național (pe care de altcun binemeritul nostru și fără prihană naționalist Franko îl numește tot *strajameșter*) îi va împlini cererea și va aduce la rezon pe Vaida dupăcum cere naționalistul fără prihană în telegramă.

Întreb însă pe publicul românesc și cu deosebire pe tinerii români din Cluj, cari mereu află cu voie și fără voie titluri de a-i pune pe acești 2 fanfaroni tot în fruntea afacerilor președinți de onoare, ce deosebire află ei între acești 2 fanfaroni și între orologierul Mészáros, care a strigat în dietă ștreang asupra deputaților nostri și între comerciantul B. A. din Budapesta, care a condamnat purtarea neumană a părinților patriei față cu deputatul Vaida? Cari din acești 4 tipuri sunt mai buni patrioți și cari sunt mai mari denunțianți și care merită mai mare răsplată din punct de vedere patriotic și național?

Din Dietă.

— Raport telefonic din Camera ungară. —

S'a încheiat discuția.

— Ședința dela 15 Aprilie. —

Se poate vedea asta și pe numărul deputaților prezenți. Vre-o 40. Nu este nici un scandal la ordinea zilei — ca să-i ademenească. Lipsesc chiar și pândașii dlui Vaida.

Deputații naționaliști usează pe larg de dreptul cuvântului de încheiere. Rând pe rând ei și-au prezentat proiectele de rezoluție. Întâiul e venerabilul bătrân, martor a multe vremuri, M. Polit. Vorbește cu elan, gesticulează solemn, și iasă pe cărarea între bănci. Răspunde cu deosebire lui Apponyi, dând de gol toate suciturile lui. Îl cuprinde o justă indignare, pentru necuviința celor tineri.

Cât numai se poate în o cuvântare de încheiere, ceea ce spune dl Goldiș este neobișnuit de nou, de bogat, și de zdrobitor.

Ședința se deschide la orele 10 și 10 sub prezidenția lui Justh.

Deputații naționaliști: Damian, Novac, Polyt, Mușitchi, Maniu, Goldiș, Vlad, Poș.

La verificarea procesului verbal, Ugron propune să se ia în întregime în acesta incidentul dela sfârșitul ședinței trecute. Președintele susține părerea contrară, pe baza regulamentului. La vot, se face o mițică confuzie, care caracterizează dureros spiritul ușuratic și neghiob ce stăpânește în Cameră. Camera dă drept președintelui.

Apoi o droaie de rugări, petiții, recerări, dela atâta flămânzi și grandomani, ce căpătuește pe aceasta stăpânire națională.

La ordinea zilei proiectul școlar — cuvintele de încheiere.

Referentul Vertan. Mai încearcă odată, da de va ști spune ceva cuminte. Inzădar!

— Este avertizat de președintele să nu bată câmpii.

Polyt. Nu se alătură la părerea ministrului, care a contestat lui Molnár, dreptul de a vorbi în numele confesiunii sale. Nunciul din Viena.

Strigăte gălăgioase: Nu suntem pe timpul lui Tisza Kálmán!

Polyt. Este încredințat, că scaunul papal, și episcopii catolici din Ungaria vor fi pe lângă Molnár.

Voci: Aici am ajuns? Mișcare.

Sârbii și românii, de 40 de ani luptă în contra *autonomiei* hierarhiei? Dar de ce? Pentru aceea hierarhie încă nu e destul de tare. (Aprobări la naționaliști).

Caracterul apusean al unui stat, se cunoaște din respectul ce-l dă confesiunilor și libertății lor. — Orașele vechi au dat subvenții școalelor profesionale. Politicianii țării noastre sunt nedrepti. — Este enormă greșală a nu face distincția națiunii ca rassă, și a națiunii ca stat.

A cui e țara asta? (Vălmășeală). Așadară că a noastră, a tuturor. Suntem compozitori și noi, naționalitățile.

Apponyi poate să cunoască toate bine necesitățile culturale acestei țări, însă despre stările sociale a naționalităților nici idee n'are! (Mișcare.)

Sub scutul patriotismului maghiar se săvârșesc cele mai mari abuzuri.

Comisia de instrucție s'a luat la întrecere în patriotism cu ministrul. În hiperzelul ei, ea cere ca limba maghiară să fie generală limbă de învățământ. Și mai zice, că n'are gust de maghiarizare! (Sgomot.)

Ciudat, sprijinitorii proiectului de zece ori au vorbit mai mult despre maghiarizare, decât despre regularea salarelor.

Asimilația trebuie lăsată în grija naturii. A o forța cu bani și alte mijloace, duce la urâtă corupție.

Șvabii se aseamănă cu elzasienii. Indată ce îmbracă haine domnești, nu mai țin la naționalitatea lor.

Apponyi a citat o ordinație veche a cancelariei, ca să se propună în școli »lingua patriae«. Dar asta nu limba maghiară o înseamnă, ci latină. Atunci și limba maghiară, ca și cea română și sârbă nu era cultivată și îi ziceau proastă. Polemizează cu Apponyi.

În 1860—2, el ca deputat în dieta Croației, luptase ca să nu trimită reprezentanți în parlamentul central. Drept răsplată, astăzi deputații maghiari îl insultă fel și chip.

Președintele, spune, că nu a observat așa ceva.

M. Polyt: Arată din Buletin, ce josphice cuvinte i-s'au aruncat prin intreruperi. Nu știți respecta bătrânețele!

Președintele roagă să revină la obiect.

M. Polyt: Arată toate greutățile ce întâmpină naționalitățile în funcțiile de stat.

Președintele: Îl oprește să afirme astfel de »neadevăruri«.

M. Polyt: Ministrul a zis, că pentru a face generală o cultură, poporația trebuie să fie omogenă. Pildă vie — pentru *contrarul* — este Belgia, cu o frumoasă cultură franceză.

Primește să facă excursia în Șvițera, la care l-a invitat Apponyi. E destul să rămână în cupeu, ca să se poată convinge despre greșala poveștilor sale. Acolo *din practică* învață fiecare mai multe limbi.

Ilustrează vorbirea cu citații din istorie.

Președintele (nervos): Vorbește în chestie.

M. Polyt: Adevărat, nu e în chestie. Dar unui partid naționalist îi este cu neputință a nu se abate în dovezi de istorie.

Cu privire la acuza, că numai agitatorii fac politică naționalistă. Citează legea regelui Kálmán: »de strigis quae non sunt, mentio non fietur«.

Domnia de rassă și de clasă și-a păpat mălaiul! (Aprobări la naționalități).

Noi voim înțelegerea cu D-voastră.

Voci: Muszaj! Trebuie!

M. Polyt: O iubire de silă, de »muszaj« orice poate fi numai iubire nu. Cere să i-se primească proiectul de rezoluție.

(Este viu felicitat din partea naționaliștilor. Pauză dela orele 12 și 15).

V. Goldiș. Când e vorba de un proiect așa de important ca acesta, nu numai opoziția ar fi trebuit să se ocupe cu el. Faptul, că majoritatea nu a prea luat parte la discuție, dă ansă la multe aparențe: banăoară la impunere, dar mai cu seamă la aparență, că proiectul este îndreptat în contra minorității.

Referentul acuzase că confesiile ocrotesc în școli anumite interese de naționalitate. Asta nu

e motiv de reprobare și de acuze, cum a desfășurat și el înainte. Din contra cerem asta, naționalitățile.

Almintrea unde ar validă drepturile noastre — individuale — de naționalitate, pe cari D-v. le recunoașteți. — D-v. interpretați ideea națională ca niște privilegii pentru maghiari în dauna celorlalte naționalități. — Cultura românească o timbrați de nizuințe culturale străine.

Strigăte sgomotoase: Urmăriți scopuri străine. Trădători!

V. Goldiș. Protestează energic să se arunce astfel de aspre acuze asupra confesiilor, așa în trecut.

Lumină în Cameră.

— Ședința dela 16 Aprilie —

Nu lumina minții — aci nu mințile și inimile stăpânesc, ci buzunarele. Nu lumina minții — nu vă grăbiți cu iluzia ca și cum Apponyi și-ar fi retras proiectul.

Cine mai crede că discuțiile așa de frumoase și argumentele așa de limpezi ale deputaților naționaliști vor putea face lumină în mințile întunecate de interese, ură și teamă?

Cine mai crede, că este dornic de lumină un ministru care viața lui întreagă a fost stăpânit de patimi și ambiții?

Ași! Lumina vine pe becurile electrice, cari au trebuit aprinse fiind cerul înorat și vremea ploioasă.

În lumina aceasta — care de sigur genează pe foarte mulți — se intră în discuția pe articole. Cuvântările sunt binișor de lungi și cu acest prilej.

Ședința se deschide la orele 10 și 10. President J. Justh.

Deputații naționaliști: Skicsák, Manoilovici, Mresici, Vlad, Mihali, Popovici, Damian, Polit, Pop, Maniu, Novac, Goldiș, Ivánka.

La ordinea zilei, uzează de cuvântul de încheiere,

T. Mihali: Naționaliștii cu drept cuvânt au așteptat ca Apponyi să răspundă și la gravamițele lor, de ce nu au fost întrebați și Arhierii înainte de alcătuirea proiectului? Firește unde nu poate suci, tace.

Ministru a adus acuză gravă deputaților naționaliști zicând: ei (naționaliștii) ori nu cunosc adevăratele scopuri ale autonomiilor, ori cunoscându-le se fac a nu le ști. Iarăși o acuză în vânt. De ce nu vorbește lămurit, cu cazuri pozitive? Întreb, și aștept răspuns: ce interese urmăresc naționaliștii și bisericile lor, private ori publice?

Tot mereu pomeniți că ținta Dv. este înțelegerea întră noi, și credeți să ajungeți asta mai ușor asta octroind asupra noastră limba maghiară. Eu cred din contră. Întâi să căutăm mijloace mai pașnice a ne înțelege. Învățarea limbei maghiare va fi urmarea *naturală* a acestei înțelegeri.

Ce scopuri are guvernul se vede și din faptul, că în școlile noastre le supune la o *disciplină potențată*.

Roagă să i-se primească proiectul de rezoluție.

Fr. Schiciac. Recunoaște, vorbirea lui Apponyi a fost grandioasă. Căci pe cât de genial trebuie să fii în a lămuri adevărul, încă și mai *genial trebuie să fii în a-l încurca*. Toată vorbirea a fost o salbă de mărgăritare — sofisme!

În școlile populare între slovaci, limba slovacă nici măcar ca studiu nu se propune...

Stânga: Bine-i așa! Așa voim și noi!

Fr. Schiciac: În felul acesta se va ajunge, că clasa inteligentă a slovacilor își va uita limba, și atunci va pierde tot contactul cu țărâimea. Vă dați seamă ce dezastru este asta în timpurile democratice de azi?

Vorbește, des întrerupt, de prigonirile ce îndură slovacii.

Prezidentul cere în două rânduri să revină la chestie.

Fr. Schiciac: Cum ne puteți acuză de tendințe în contra statului, când programul nostru se deosebește foarte puțin de al d-v.? Am cuprins în el principiile democratice și executarea legii XLIV din 1848 — atât! (contraziceri, sgomot neconținut.)

Spune o fabulă hazlie despre susținătorii proiectului.

Poporul are mai mare nevoie de ajutorare de cât învățătorii! Un singur cuvânt nu s'a spus aci în contra cartelului.

Voci: Nu-i în chestie! Povești! (Justh pân-dește atent, dar încă nu se îndură să-i ia cuvântul).

Fr. Schiciac: Zic și eu: patria înainte de toate, și tocmai de aceea, nu primesc proiectul.

A Vlad: Naționaliștii au avut gândul să provoace o discuție generală la nivel înalt, în credința că: principiis obstat. Din nealoiitatea Camerei au fost împedecați în asta.

Regretă că sașii s'au mulțumit cu o singură vorbire, și aceea așa între ele.

Alte împrejurări sunt în România și alte aici. Greșeste intenționat cine voiește să rezolve o problemă la noi ca și acolo.

Apponyi a sucit iarăși. Proiectul lui tocmai în ideile sale fundamentale atacă tradițiile lui Eötvös și Deák. Inzadar se arată deci gata a face schimbări în detali.

Unitatea politică este imposibilă fără îndreptățirea egală. Fără de aceasta, că e antipatică. Iar îndreptățirea egală este adânc jignită prin proiectul de față. (Vii aprobări la naționaliști.)

Citează din o veche cuvântare a lui Apponyi unde zice, fiind vorba de instrucția germană: »a impune o limbă străină, va avea de rezultat slăbirea mentalității«.

Polyt aprobă viu. Strigăte: apă!

A Vlad. Recomandă spre primire proiectul său de rezoluție. (Felicitări.)

Ceilalți (sașii) au renunțat la cuvântul de încheiere.

La vot.

Prezidentul află că proiectele de rezoluție ale lui Vaida, Schiciac și Goldiș se aseamănă, prin urmare le va pune în bloc la vot. Ale lui Polyt, Mihali și Vlad deosebit. (În vremea asta clopoțelele chiamă în sală pe toți deputații, vr'o 160). După o scurtă observație a lui Maniu, prezidentul, pune întrebarea:

Primește Camera proiectul de lege în fața cu proiectele de rezoluție alui Mihali, Goldiș, Schiciac, Vaida? Constat: Camera primește cu majoritate, deci proiectele de rezoluție cad.

Nu s'au sculat: deputații naționaliști, sașii, și Molnár.

Prezidentul pune la vot proiectul de rezoluție al dlui Vlad.

Numai naționaliștii votează pentru.

(Ședința se suspendă pe 10 minute. Se fac aplauze și ovații. Apponyi s'a șters afară dinaintea — străngerilor de mână!)

Discuție pe articole.

Fr. Molnár: Cere voe să facă digresioni. Camera incuviințează. Ascultat cu atenție de Apponyi, spune:

Este îngrijit de ce guvernul în loc să prezinte proiectele de lege pentru garanțiile constituționale și pentru votul universal — vine cu astfel de proiecte. Ce înseamnă abaterea asta, care pune pe gânduri chiar și pe cei din partea guvernului? (Cetește articole de ziare din »M—g.«)

Este un drept natural, ca confesiile să statorască împreună cu învățătorii condițiile de salarizare și de învățământ. Polemizază cu Marjai.

Respinge *bazaconia* referentului, care-l acuzase, ca și cum el dase un cartel între stat și confesiuni, pe spionarea învățătorilor.

Arată, cum în trecut, biserica catolică a ținut cele dintâi școlae sătești, pe urmă cea dintâiu universitate etc.

Prezidentul cere referentului să tacă. Acesta coboară în bănci.

Fr. Molnár: Statul și confesiile sunt coordonate iar nu subordonate.

În chestia proiectului nime nu aleargă la Roma.

Ar mai avea să spună câte ceva, dar știe bine că e zadarnic.

Cere, ca în loc de cuvântul confesional (hitfelekezef) să se scrie religios (hitvallás).

Urmând discuția asupra titlului, *Maniu* propune o modificare, care însă se respinge.

S'a petrecut o mică scenă între raportor și prezident. Cel dintâi s'a plâns că *președintele restrânge libertatea cuvântului*.

Enervat, președintele i-a detras cuvântul sub pretext că nu permite nici a polemiza nici a critica purtarea prezidială.

Apponyi într'o scurtă vorbire polemizează cu Molnár. Între altele spune că guvernul numai așa își poate îndeplini angajamentele luate, acum ori mai târziu, dacă dieta îi anticipează încredere absolută.

Nu primește modificările propuse.

La discuția pe articole, au vorbit și propus modificări deputații Maniu, Skiciak și Goldiș.

Ședința s'a ridicat la orele 2.

Apărarea națională.

Protestul sinodului protopopesic al Aradului.

În urma propunerii făcute de învățătorul Ioan Vancu s'a primit următoarele:

Biserica noastră, națională și fiica ei școala conf. azi trăiesc într'un timp așa de furtunos și cu desăvârșită pierire amenințator — ca nici o dată. — Ivirea sectelor contrare bisericii a fost grea lovitură, căci au contribuit la stabilirea credinței, dar a rămas fiica ei, școala conf. neatinsă.

Acum iată o altă lovitură, care amenință aceste sante și scumpe instituțiuni ale noastre, »proiectul ministrului Apponyi«. Acesta are de cuget a fi un toiag care sub titlu, că intenționează a ajuta soarta învățătorilor conf. prin ridicarea salarului inv. cu scârbirea autonomiei noastre bisericești asigurându-și ingerința în afacerile interne și adm. ale școlaei conf. voiește chiar cu prețul sângelui a despărți școala conf. de mama ei de maica noastră biserică. — Contra acestei lovituri, acestui atentat bisericesc Prea bunii nostri Prelați cuvânt greu ridicatau, iar deputații nostri deamună luptă începutau.

Drept aceea din considerare că aceste sante și scumpe instituțiuni ale noastre cari în toate timpurile au știut să-și facă datorința față de scumpa noastră patrie, cari întotdeauna a crescut patriei chiar așa de buni patrioți ca și cum ar fi în stare orice proiect de al lui Apponyi; fiind școala conf. fiica bisericii iar ambele moștenire scumpă, aceasta moștenire cu sfințenie și nedreptățită voim ca moștenire să o lăsăm prin urmare fac propunere: ca On. Sinod par. în ședința de azi să aducă concluz de protestare contra acestui proiect, prea bunilor nostri arhieriei și mitropolii să le votăm cea mai deplină încredere și iubire fiască pentru prea grațioasa îngrijire, deputaților nostri să le dăm vot de încredere iar noi întru toate să ne identificăm cu lupta ce o poartă în numele unui neam de aproape 4 milioane de români iar în special Prea bunului nostru arhieriu care nu lasă nici pe un moment toiagul din mână pentru ca cu cel mai apostolic devotament să apere interesele sântelor noastre instituțiuni, să i-se trimită o adresă din ședința sinodului de azi prin care cu cea mai profundă stimă, iubire și reverință fiască îl încredințăm că între toate împrejurările și timpurile cu mândrie și fală privind spre gloriosul lui toiag de păstorire îl vom urma cu cea mai devotată încredere.

Rezoluția de protestare a adunării din Lugoj.

Adunarea membrilor partidului național român din cercul electoral al Lugojuului, ținută în Lugoj la 1/14 April 1907, convocată fiind a lua poziție față de proiectul de lege depus pe biroul dietei de ministrul cultelor și instrucțiunei publice, privitor la raportul de drept al școlaelelor ce nu sunt ale statului și la competențele învățătorilor dela școlaele confesionale și comunale:

I.

Constată, că proiectul din chestiune fără de a abrogă, parte desființează, parte știrbește drepturile garantate bisericilor din patrie prin Ș-ul 11 al legii XXXVIII din 1868, anume: drepturile de a înființa și susține pe seama credincioșilor săi institute publice de creștere și învățământ;

de a alege liber puterile didactice;

de a le statori competențele;

de a alege manuale de școală;
de a fixa metoda și sistemul de învățământ;
prin aceea că proiectul din chestiune în anumite cazuri dă drept ministrului de culte;

de a sistă în singurătate comune, ori chiar ținuturi întregi, școlile existente și de a opri peste tot înființarea altelor școli confesionale în acele locuri;

prin aceea că alegerea și instituirea definitivă a învățătorilor o face în anumite cazuri dependentă dela aprobarea ministrului;

prin aceea că impune bisericilor să solvească învățătorilor salarii anumite fixate de legislație, fără considerare la puterile materiale ale comunei susținătoare de școală;

prin aceea că admite folosirea de manuale aprobate numai din partea ministrului;

precum și prin aceea, că rezervă ministrului dreptul de a stabili planul, metoda și sistemul de învățământ.

II.

Constată, că proiectul din chestiune parte desînțează, parte știrbește dreptul bisericilor de a fixa însăși limba de propunere în școlile susținute de ele;

prin aceea că în școlile de repetiție stabilește ca limbă de propunere exclusiv limba maghiară, iar în școlile de zi nu se mulțumește cu propunerea limbei maghiare ca studiu ordinar, ci pretinde introducerea limbei maghiare ca limbă de propunere la anumite obiecte de învățământ, cum e geografia, istoria, matematică și constituția patriei.

Dispoziția aceasta vatămă și articolul de lege XLIV din 1868 § 17, care dispune ca instrucțiunea primară să se facă în limba maternă a elevilor.

Mai departe jignește adânc caracterul românesc al bisericilor noastre de ambele confesiuni, căci restrânse fiind la propunerea limbei românești — care limbă e și limba lor liturgică, — în institutele susținute de ele, sunt împedecate în împlinirea misiunii culturale, religioase și morale, știut fiindcă depărtându-se credincioșii de limba lor se vor instrăina și de biserica lor.

În special jignește autonomia garantată bisericii românești naționale gr. or. prin art. de lege IX din 1868, precum prejudică și autonomia ce compete bisericii românești unite cu Roma în virtutea bulelor papale, pe baza cărora Metropolia de Alba-Iulia și Făgăraș a fost recunoscută ca de sine stătătoare prin articolul de lege XXXIX din 1868.

III.

Constată că dispozițiunile privitoare la disciplina învățătorilor reduc aproape la nimic dreptul de jurisdicțiune și disciplinare al forurilor superioare bisericesti, făcând astfel din corpurile învățătoresc o clasă asupra căreia influența binefăcătoare a bisericii într-o propagarea spiritului creștinesc, moral și patriotic nu se poate valida în măsura, recerută deopotrivă de bine priceputele interese ale bisericii și patriei.

IV.

Constată că față de autoritățile bisericesti susținătoare de școli dovedește proiectul din chestiune o neîncredere așa de mare, care ar fi îndreptățită numai în cazul dacă s'ar fi dovedit neîndoios, că aceste autorități în trecut cu dinadinsul ar fi lucrat la subminarea raporturilor pașnice dintre biserică și stat, precum și dintre cetățenii de diferite limbi și confesiuni.

Trecutul patriei noastre desfide însă o asemenea supoziție vatămătoare, cunoscut fiind că rolul de a instrui și crește generațiunile cetățenilor în întregul trecut milenar al patriei l-au avut bisericile, până când școala de stat este de dat foarte recent și în regiunile locuite de populațiune nemaghiară a patriei încă nu a reușit a se valida din cauza diferenței între limba de propunere și limba maternă a populațiunii.

Mai departe constată că acest proiect de lege a fost depus pe biroul dietei fără ca mai înainte să fi fost consultat în înțelesul §-ului 3 al art. de lege XX din 1848 cu bisericile susținătoare de școli.

În urmarea acestor constatări adunarea reclamă retragerea acestui proiect de lege și retrimiteră la guvern pentru a fi prelucrat cu concursul autorităților bisericesti susținătoare de școli ținându-se seamă de gravaminele aici înșirate;

declară că nu este contra îmbunătățirii sorții materiale a puterilor didactice, dar cere ca ajutorul de stat ce se va pune la dispoziția autorităților autonome bisericesti, ca susținătoare de școli, să nu fie condiționat prin dispozițiile jignitoare, conținute în actualul proiect;

mulțamește arhierilor ambelor biserici românești pentru demersurile făcute la locurile competente în scopul apărării drepturilor autonome ale bisericii asupra școlilor proprii; și

mulțamește deputaților noștri din parlamentul țării pentru lupta deamănă și bărbătească susținută contra acestui proiect de lege și îi roagă să continue lupta parlamentară cu arme legale și în spirit constituțional, conlucrând și mai departe la deschiderea căii ce duce la pacea națională între popoarele țărilor Coroanei Sfântului Ștefan, pace bazată pe dreptate, încredere și respect reciproc de drept, căci numai pe calea aceasta vede asigurată consolidarea sănătoasă a patriei comune.

Adunare împreștiată.

Și la Someșul-rece s'a întâmplat Marți o nouă infamie: administrația a împreștiat cu baionetele jandarmerești, în chipul cel mai brutal, miile de alegători veniți din toate satele.

Adunarea dela Ludoș.

Marți s'a ținut în Ludoș adunarea de protestare în contra proiectului contelui Apponyi. A prezidiat protopopul *Solomon*. Au vorbit mai mulți inși, între cari și un țaran din Iceland. Proiectul de rezoluție, cetit de *V. Moldovan* s'a primit cu mare însuflețire.

Protestarea Săcusigenilor.

Comitetul parohial din Săcusigi, în ședința sa ținută la 25 Martie v. a. c. a adus următoarea rezoluție:

Având în vedere, că proiectul de lege referitor la regularea salarelor referitor la regularea salariilor învățătorilor confesionali prezentat Camerei deputaților, vatămă dreptul autonom al bisericii noastre gr. or. rom. de a regula și conduce învățământul confesional al poporului român:

Comitetul parohial protestează solemn contra nimitului proiect, aprobă și se alătură cu recunoștință la pașii făcuți de Prea Ven. Episcop al bisericii noastre și în special exprimă recunoștință și alipire P. S. S. Dlui Episcop diecezan I. I. Papp, pentru apărarea deamănă a bisericii și a școlii noastre naționale, rugându-l a lua în apărare și mai departe așezămintele noastre strămoșești.

Se însărcinează oficiul parohial a subșterne acest conclud P. S. S. Dlui Episcop diecezan, spre luare la înalta cunoștință.

La adunarea de protest contra nimitului proiect, ce se va ținea în Timișoara la 27 Martie v. a. c. comitetul esmite ca delegați pe inv. Dămian Sebeșan, Isaia Șebu și pe Dimitrie Șebu.

Protestul Covăsintenilor (Arad).

Comitetul parohial gr. or. român din Covăsint întrunit în ședința din 1/14 Aprilie 1907, protestează cu unanimitate în contra atacului îndreptat împotriva bisericii și școlii noastre, prin proiectul de lege Apponyi, cu privire la salarizarea învățătorilor confesionali.

Află dispozițiunile acestui proiect în contradicție cu dreptul firesc și legal al fiecărui cetățean de a se cultiva în limba sa maternă.

Ținând la cultura și limba sa ca la vieață, declară că va susține școlile confesionale române între orice împrejurări și nu va renunța la ele.

Exprimă încredere fiască și mulțumita P. S. Arhierii ai noștri, pentru pașii întreprinși de a paraliza atacul acestui proiect de lege îndreptat contra bisericii, școlii și autonomiei noastre, garantate în »Statutul Organic«. sancționat de Maj. Sa.

Roagă pe P. S. L. a nu conțeni lupta în contra aceluia monstruos proiect, ci a o continua — între marginile legii — până la treptele Tronului M. Sale bunului nostru Rege, de unde așteaptă apărare în contra tendinței de a ni-se răpi cele mai scumpe comori, *limba și credința strămoșească*.

Tăcerea mare din Bihor.

Din toate părțile s'au luat pași energici în contra proiectului Apponyi, care amenință cu ultima lovitură școlile noastre, — și tot odată ar face și spărturi în autonomia noastră bisericescă-școlară.

Românii din tot locul, ca un hhalanx puternic ș'arată pe față sentimentele, cu cari dătoresc aceluia proiect. Țin adunări, în cari aduc hotărâri frumoase.

Biserica, — ca maică a școlii, — încă și-a ridicat cuvântul de protestare.

Din toate părțile cetim despre o ținută bravă a tuturor românilor din țară. Bihorul, și românii de aici încă și-au făcut datorința, protopopiatele prin sinoadele lor au adus cu însuflețire hotărâri în contra proiectelor și au adus omagii celor ce și-au făcut datorința de neam. E laudabilă ținuta lor, cu atâta e regretabilă tăcerea unora, căci prin tăcerea lor subscriu inconștient cele proiectate de guvern.

Sinodul protopopesic al Tincei unde rămâne? Până când se va învălui în vălul tăcerii? A trecut regimul liberal!... suntem pe alte căi?... Așteptăm cu nerăbdare dela acel sinod un pas frumos, ca să întregească șirul luptătorilor — și hotărârile sinoadelor protopopești. Să vadă lumea, că și Bihorul, ca un singur om, își ridică cuvântul — când ne doare ceva pe toți românii.

Timpu a sosit! Tăcerea e condamnată, fapte și vorbe ne trebuie, căci mi-e frică, că prin tăcere vom ajunge acolo, că ne vor porunci cei străini, cari vor ajunge prin școlile noastre, și vor educa și vor propune studiile într'acolo, — nebagând seama de plan de învățământ, ordurile, dar cred că nici de sentimentele copiilor, — căror datorințe noi cei mai slabi doară nu putem face îndestul, — că vom ajunge să nu ne pricepem unii pe alții, elevii pe noi, noi pe elevi, pe mai marii noștri, și mai marii noștri, — ca inspectori școlari, pe noi învățătorii.

Un cand. de prot.

Protestul din F. Oșorhei (Bihor).

În ședința sinodului și comitetului parohial din comuna bisericescă gr.ort. rom., *F. Oșorhei* ținută la 1/14 Aprilie 1907, s'au votat următoarele:

Credincioșii bisericii gr.ort. rom. din *F. Oșorhei* (protoprezb. Orăzii-mari) luând cunoștință despre noul proiect de lege înaintat camerei de actualul ministru de culte A. Apponyi referitor la salarizarea învățătorilor dela școlile confesionale și comunale, — văzând că în acela se vatămă adânc drepturile noastre pentru susținerea și priveghierea școlii garantate atât prin »Statutul organic« cât și prin legile civile din 1848 și 1868,

având în vedere apoi, că în comuna noastră, noi suntem icuși între alte două confesiuni străine de firea noastră, unde numai prin sf. Prestol și prin școală confesională suntem în stare a ne susține graiul românesc și datinele strămoșești, — venim cu toată inima a respinge acel proiect, ce nu are de scop creșterea copiilor noștri după legea firească, n'are gând deci a »împlini legea« ci a o schimonosi.

Ca cetățeni pașnici și împlinitori de datorințele cetățenești, fără șovăire nutrim gândul să susținem școala noastră și pe mai departe și *imbiatul* ajutor suntem învoiți a-l primi numai la acel caz, dacă drepturile noastre autonome nu vor fi știrbite într-o nimic.

Cu mulțumire și îndestulare fiască venim cu acest prilej să ne închinăm arhierilor noștri, în-deosebi Prea Sfinției Sale Episcopului nostru Ioan I. Papp, pentru pașii întreprinși în meritul paralizării atacului îndreptat în contra vieții noastre românești și rugăm cu credincioasă supunere să binevoiască a solicita și la treptele Tronului susținerea focularelor culturii, în care se conservă caracterul românesc cu toate amănuntele lui.

Petru Popa paroh președ. sinod. parohial, George Popovici inv. notar. sin. paroh. Vasiliu Papp, Vasiliu Chișe, Pavel Lazar, Dimitrie Pop, Iosif Spraur, Crăciun Cămpan, Mihai Costin, Ioan Sărac, Ioan Pop, Vasiliu Pop sen., Florian Pop, Ioan Petrica, Ioan Bara, Ilie Oros, Ioan Cristea, Dimitrie Bodea, Teodor Popovici, Ioan Graur, Gavril Graur, Teodor Petruș, George Blaga, Vasilie Morojan, Pavel Barbonția, Ioan Chișe, Dimitrie Cupe etc.

O nouă mișeie în Bihor.

Pe ieri a fost convocată la Ceica o adunare de popor, la care au luat parte peste 500 de oameni. Administrația s'a folosit și aci de tot felul de apucături, căutând modul cum să împrăștie adunarea.

Că până la ce grad merge volnicia sălbăticeii administrații din Bihor se vede din următorul raport telefonic ce l'am primit azinoapte la 12 ore :

La constituirea biurolui a fost ales de președinte *dr. G. Popescu* avocat în Ceica. Imediat după asta s'a sculat protopretorele din Ceica *Ercsey Zsigmond* care a declarat adunarea de deschisă și a designat oratorii. (Lucru nemai pomenit până acum. N. R.)

Întâi i-a dat cuvântul dlui *dr. Demetriu Lascu*, adv. în Oradea-mare, care a și început să vorbească. Abia a rostit câteva cuvinte referitor la proiectul școlar al lui *Apponyi* și faimosul protopretore îi detrage cuvântul, pe motivul că — dupăcum i-a spus tâlmaciul, un șreiber de cancelarie care nici nu înțelege măcar o iotă românește — dlui ațâță contra națiunii maghiare.

Președintele adunării dl *dr. G. Popescu* după-ce a cetit apoi o rezoluțiune, care s'a primit cu mare însuflețire, a declarat adunarea de închisă, văzând mișeliile administrației.

Mulțimea s'a împrăștiat apoi în toate părțile.

Imediat a urcat tribuna *Ingher Soliman* și a cetit în fața a vre-o 20 de uscături și lăpădați, pe care îi adunase în pripă o moțiune în care aproabă proiectul de lege școlar al lui *Apponyi*. *Asta cu scopul ca să arete lumii, că românii din cercul Ceichei nu aprobă ținuta deputaților noștri, ci sunt cu trup, cu suflet pentru ominosul proiect Apponyi.*

Raportorul nostru ne atrage atenția la asta, pentru că în foile maghiare desigur va apărea moțiunea prezentată de *Ingher Soliman*.

După adunare, în timpul când dl *dr. D. Lascu*, călătoria spre casă însoțit de câțiva oameni de ai lui, un argat pus la cale de unguri, i-a ieșit în drum și l'a înzultat în chipul cel mai barbar, lovindu-l cu pumnul în piept, și eră chiar să cadă mort, de mâna acestei fiară, dacă în momentul când fiara eră să-l lovească în cap, însoțitorii dlui *Lascu* nu-l prindeau chiar în momentul acela. Poporul infuriat eră să-l sfășie în bucăți, dacă nu intervenea la moment dnii *Lascu* și *Ioan Papp* preot în *Topa-superoară*.

S'a dovedit că înzultatorul e servitorul deputatului Ceichei Korda.

Trăiască libertatea din Bihor!

Conflictul în Extremul Orient.

(De un Iaponez)

Conflictul ce se încinsese la țărmii Oceanului Pacific între Statele Unite și Japonia e judecat cu totul greșit în Europa, ba poate și în America. În deplină necunoaștere a împrejurărilor de fapt, se creează fabule și se fac glume, vorbindu-se de »Ideea de dominațiune universală a japonezilor«. Toate acestea sunt povești. Japonia nu voește să domineze Oceanul Pacific, nu vrea să fie într-o parte sau alta »putere înainte mergătoare«, ci voește pur și simplu să existe. Vrea să fie egal îndreptățită în rândurile națiunilor mari. Și la aceasta are drept, după cum o dovedesc tratatele politice, pe cari le-a încheiat cu alte națiuni, între cari și cu Uniunea nord-americană.

În Statele-Unite, de nimic nu s'a vorbit așa de mult ca de »libertate« și »fraternitate«. Americanii strâng cu dragoste expansivă la pieptul lor pe toate popoarele; ei sunt »amfitrionii lumii întregi«, cum se spune într'una din poeziile lor populare. Dar dacă se privesc lucrurile mai de aproape, se vede că nicăiri nu există o mai neîndreptățită ură de rasă ca în țeara aceasta pretinsă așa de ospitalieră. Chipul cum sunt tratați negrii în Statele-Unite e o dovadă despre aceasta. Cine nu știe că în Statele-Unite sunt nenumărate localități publice, pe ușile cărora stă scris: »Intrarea oprită cânilor și negrilor«.

Legea împotriva chinezilor e o altă dovadă de netoleranța americanului. Acesta urăște tot așa pe »Omul galben« ca și pe cel negru sau brunet. Dar anglo-americanul se uită cu mândrie și cu dispreț și la german pe care-l consideră ca un scaiu. »America, a americanilor« — sau mai deslușit: a Anglo-americanilor!

Japonia a dat sute de dovezi, că, din punct de vedere cultural, nu stă înapoia nici unei națiuni civilizate. De aceea e lesne de înțeles că mândria națională foarte dezvoltată a acestui popor nu suferă și nu poate suferi să fie privită cu un dispreț rău ascuns de către vre-o națiune ce concurează cu ea în viața internațională.

Oprirea copiilor japonezi de a frecuenta școlile din California nu e decât o verigă în lanțul lung al desconsiderării, care în Japonia e suferită din ce în ce mai greu.

Presă șovinistă americană firește că îndată e gata cu strigătul de războiu și ea ar voi să prezinte Japonia ca pe tulburătoare a păcii. Dar cine cunoaște Japonia și pe japonezi, știe că din partea aceasta nu se poate aștepta de loc la o așfărire ușuratică a primejdiei. În Japonia se judecă, se examinează și se cântărește bine înainte de a se face un pas cu urmări grave. Nicăiri nu sunt conducătorii mai departe de a pune puterea poporului într'un joc necugetat, ca în Japonia. Dar când s'a luat odată o hotărâre, atunci se întrebuintează toate puterile spre a o transforma în faptă.

Nu de ieri examinează, japonezul proporția dintre puterile națiunii sale și ale celei americane. Se poate ca în Statele-Unite să fie mulți înși, între cari și personalități politice însemnate și influente, cari n'au idee exactă de cum sunt împărțite în realitate aceste puteri. În Japonia însă; asta e sigur, în cercurile conducătoare nu există nimeni, care să nu cunoască foarte precis, până în toate amănuntele, puterea de apărare a Uniunii, și să nu știe s'o aprecieze. Așa a fost întocmai în ce privește pe Rusia, înainte de a începe marele războiu din Manciuria. În toată lumea au fost judecate fals șansele războiului; — cei din Japonia nu s'au înșelat un singur moment.

În Japonia se știe sigur că actualele forțe militare ale Americii nu se pot măsura de loc nici pe uscat, nici pe apă, cu cele japoneze. Armata pe uscat nu e exercitată și slab condusă. Puterea maritimă a Americii are o înfățișare foarte impunătoare, dar lipsesc marinarii instruiți, precum și ofițerii iscusiți, fără de cari cea mai superbă flotă nu e decât o jucărie costisitoare. Cu toată întinderea mare a țărmilor, americanii nu sunt marinari distinși în tot cazul în privința aceasta nu se pot asemăna de loc cu japonezii.

Cu toate acestea, americanul nu poate fi desconsiderat ca adversar. Istoria războaielor arată că poporul aceste e nespus de rezistent și extraordinar de inteligent. Să se gândească cineva numai la războiul de secesiune: în lupta de aproape cinci ani de zile, Uniunea a scos ca din pământ armate după armate, și a avut mereu comandanți după comandanți însemnați. La aceasta se mai adaugă izvoarele aproape nesecate de avuție ale acestei țări nemăsurat de bogate, cari îi fac cu puțință să aștepte ani de zile o întorsătură favorabilă a norocului armelor.

Despre toate acestea, în Japonia nimeni nu-și face iluzie. Se cunosc greutățile nefârșite ale unui atare războiu și se va evita a-l provoca fără o nevoie absolută. Dar, de altă parte: Nici pe Japonia nimic n'ar împiedeca-o ca să se arunce în luptă cu toate puterile sale, când aceasta ar cere-o onoarea națională și instinctul de conservare al poporului.

Nimeni nu vrea să afirme că atitudinea autorităților californiene în chestia școlară ar fi un motiv suficient spre a se trage sabia. Azi nimeni nu se mai aruncă pentru nimicuri într'un războiu mare.

Dar dacă și pentru viitor războiul va fi evitat, și le va fi dat celor două mari popoare cari locuiesc pe țărmii Oceanului Pacific să se desvolte mai departe alătura, în pace și prietenie, respectându-se reciproc, — America nu va mai putea de aci înainte să mai treacă cu vederea peste unele pretențiuni îndreptățite ale Japoniei. Se poate ca în Statele-Unite să domnească ură împotriva chinezilor; dar o astfel de atitudine dușmănoasă e cu neputință și cu totul exclusă față de japonezi.

În fața ei stă nu numai tratatul dintre cele două guverne, încheiat în anul 1905, dar și voința hotărâtă a Japoniei de a nu suferi în nici un caz atingerea drepturilor sale și a onoarei sale naționale.

»Die Zeit«.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 17 Aprilie n. 1907.

— **Tinerimea noastră universitară.** Primim știri înveselitoare dela toate școalele superioare. Studențimea noastră, care — foarte cuminte — făcea până acum mai mult o »politică« culturală decât o politică gălăgioasă, fără cap — în fața evenimentelor ce se desfășură cu o repeziune uimitoare, la chemarea unei porunci mai adânci, este gata a ieși din poziția ei rezervată, și a intra pe câmpul de luptă. Cu deosebire este hotărâtă a distruge fără cruțare toate elementele din sinul nostru, cari și în vremile de încercare ca cele de acnm, n'au altă grijă decât a scoate în târg vanitățile lor ridicole, ori murdarele lor interese păcătoase. Față de acești aliați cu dușmanii externi ai neamului nostru nu e de ajuns disprețul și scârba. Tinerimea este hotărâtă la cele mai aspre mijloace de știrbire.

— **Români moderați.** »Független Mg«. aduce știrea, că românii moderați din capitală — pe cari îi crede în majoritate covârșitoare — au de gând să țină o mare adunare, în care vor protesta în contra curentului extrem, reprezentat de deputații noștri în politica naționalistă.

Noi i-am ști numără pe degete cine-s acea majoritate covârșitoare. Sunt tot câți în Seghedin! Slab stă coaliția, dacă au ajuns să-i mobilizeze!

— **Apel.** Primim următoarele: Sâmbătă noaptea la 6 April crt. a izbucnit în comuna noastră un incendiu înspăimântător care alimentat de un vânt puternic în câteva ore a prefăcut în cenușă întreg avutul alor trei țărani fruntași din această comună.

Paguba este foarte mare, trece peste 10 mii de coroane.

Bieții oameni din buni gospodari ce au fost sunt rămași fără de pic de adăpost și avizați numai la sprijinul îndurării creștinilor binevoitori.

Focul toate le-a consumat. Ei au rămas fără de nimic.

Nu au șură, grajd nici casă
N'au mălaiu nici grâu nici masă
Nici hâmbare nici susiiu
Decât numai un câmp pustiu.
N'au nici car n'au nici căruță
N'au nici plug nici teleguță,
N'au nutreț pentru arat
Nici grăunț de sămănat,
Satu-i gol, plugarii în câmp
Ei nu pot nimic și plâng.

Deci pe baza concesiunii căpătate dela locurile competente, te rog frumos de a întreprinde o colecție benevolă în cercurile cunoscuților D-tale, comunicându-mi rezultatul obținut până la finea lunii April ca se pot face o dare de samă publică peste tot ce se va putea colecta pentru acești nenorociți. Șoimuș (u. p. N. Sasa) 12/14 1907. Ioan Baci, preot.

Grevă. Cu ziua de azi calfele de comercianți din loc au declarat greva. Ieri Luni, (seara) principalii au cerut un armistițiu de 3 zile pentru a desbata cererile aplicaților lor. Mai târziu însă au început a respinge în modul cel mai brutal pretenziunile. În urma acestui lucru comercianții au declarat greva.

— **Greva din Franța.** Din Paris se telegrafiază: Greva generală publicată cu placate, articole prin gazete, adunări, s'a zădărnicit. Grevă fără greviști este aceasta: Din cei șapte mii brutari din Paris abia sunt în grevă șase sute optzeci, chiar și

numărul acestora scade mereu. Cealaltă muncitori nici nu s'au atașat la greviști. Douăzecișipatru lucrători au fost deținuți. Miliția este pregătită ca la caz de lipsă să intervină.

— **Ciuntătorii de urechi din Marseille.** Din Marseille se telegrafiază că hoții ciuntători de urechi își continuă activitatea. Când ici când colo cade câte o femeie plină de sânge, fără urechi, iar hoțul o ia pe picior cu cerceii. Judele de instrucție Cavaillon a adunat și pus în spirt șase-sprezece urechi. Au constatat că hoții sunt cinci. Până acuma le cunosc numai numele de hoț. Poliția n'are putere asupra lor. Unul singur a ajuns în mâinile poliției, mort însă, când era să-i spargă ușa să-l dețină, și-a tăiat gâtul cu briciul.

— **Milioane în mare.** Din Londra se anunță: O interesantă expediție a plecat Duminică trecută din Anglia cu jachetul »Alfred Nobel« spre Africa sudică. Căpitanul Gardiner, conducătorul expediției, întâiu de toate vrea să găsească cele 12 milioane galbeni ai fostului prezident din Transval Paul Krüger. Nainte de războiul cu burii, prezidentul a trimis în Europa 12 milioane coroane, a fost răpit însă tezaurul înainte de a părăsi Africa. Bani furati au fost duși pe vaporul »Dorothea«, care avea să meargă în Argentina, dat s'a scufundat. Căpitanul Gardiner vrea să caute nu numai milioanele scufundate cu »Dorothea«. La Saltana s'a scufundat vaporul »Mereston«, pe care încă se afla aur în preț de două milioane coroane. Iar la 1898 s'a scufundat »Thermopile« în apropierea farului Green Pointe, pe care se afla multă aramă, ținc, jumătate tonă argint și multe obiecte de argint. La Marthas Ponite încă sunt rămășițele unui vapor, care asemenea a fost încărcat cu tezaur. Guvernariatul din Cap are să-și tragă folosul, că are să capete 10 procente din metali, din aur 25, iar din argint 15.

— **Cu balonul peste marea de Nord.** Din Leicester se anunță că Joi nainte de prânz a staționat pe malul englez balonul aeronauților Maj-nafraukfurtian dr. Wegner și Koch, este cel dintâi balon care a făcut drumul peste marea de Nord. Miercuri seara la 8 ore 5 m. s'a ridicat balonul în Bitterfeld Braudenburg. Joi dimineața la 6 ore 5 m. a sosit la Marea de Nord și la 11 ore 15 m. a sosit la mal englez. Călătoria a decurs fără vre-un incident extraordinar. Balonul nu s'a ridicat peste două mii metri și călătorii n'au suferit din cauza frigului, cu toate că bătea nu aspru frig de apus. Dr. Wegner e bine cunoscut în cercuri aeronaute din Berlin. În anul trecut împreună cu fratele său el a făcut cea mai lungă călătorie de până acuma cu balonul.

Cei doi frați au plecat dela observatoriul din Lindenburg, și întâi au fost mânat de vânt către nord până la Haagenig, apoi către sud până la sudul Germaniei. 2 ore și 4 minute a fost balonul în aer.

— **Ospătărie națională în Arad.** Recomandăm cetitorilor noștri ospătăria națională românească din Arad. În strada Boczkó, aproape de centrul orașului, ducând tramvaiul până acolo, dl Ignatie Pașca a zidit un frumos otel (cu 25 camere) și restaurant, care poate fi un loc de în-tâlnire al tuturor românilor călători. Este și o datorință a-l sprijini, fiind român, dar și de altfel otelul, mai ieftin decât toate, oferă cel mai mare confort, fiind aranjat foarte modern.

— **Nefericire.** Pentru cine e rob cu totul de patima beției, un medicament neîntrecut, ce poate să-l împiedice și desvețe dela aceasta patimă distrugătoare și omoritoare de viață prețuește foarte mult. Atragem atențiunea asupra inseratului farmacistului Frankl Antal din Seghedin, ce-l publicăm sub titlul »Am fost bețiv.«

— **Laptele de castraveți** (ugorkatej) este mijlocul în general recunoscut de cel mai bun pentru îndepărtarea a orice necurățenie de față cum sunt petele de ficat, bureții, mitesser, pipingini, etc. După folosință de 3—4 zile întinerește fața și îi dă culoare vie sănătoasă. Primul depozit de vânzare drogheria »Abbazia« a lui B a l a s s a Corneli Budapest, Andrassy ut 47. Se află în ori care drogherie și în apotecă.

— **În cinci minute** poate își face ori cine rum cognac, licor de cel mai gustos. Materiile necesare se pot procura exclusiv în Drogheria orășenească (Ujvárosi drogheria) Oradea-mare (Nagyvárad) Szent László-tér.

Necesarele pentru 1 litră rum 32 fil.
» « 1 « cognac 40 fil.
» « 1 « licor 50 fil.

Economie.

Arad, 17 Aprilie 1907

Chestia Tovărășiiilor.

DI Vasile C. Osvadă publică în numărul din urmă al foii sale articolul, care urmează mai la vale și pe care pentru importanța sa îl reproducem în extenziune.

Toți câți urmăresc mișcările, ce se învederează în viața poporului nostru, pot să constate cu bucurie, că mișcarea pentru tovarășii, prinde rădăcini și la noi. Poporul începe să înțeleagă folosul și rostul tovarășiiilor, iar intituțiile, conducătorii și gazetele noastre nizuiesc să înlesnească poporului alcătuirea de tovarășii sătești.

Insuflețirea singură ce stăpânește această mișcare însă, nu e de ajuns pentru întruparea măreței și binefăcătoarei idei.

În ogașia cea adevărată vom ajunge numai atunci, când insuflețirea de azi va putea fi răzimir prețios unei conduceri reale în această mișcare.

Incercările și nizuințele răslețe de azi, pot ajunge cel mult roade locale și parțiale. Dar ca să avem, ceea ce ne trebuie, o organizare generală economică prin tovarășii economice, e de lipsă să găsim mijloacele potrivite pentru susținerea unei acțiuni, condusă din un loc recunoscut și competent!

Azi, când însemnătatea tovarășiiilor sătești e recunoscută atât de conducătorii băncilor noastre, cât și de »Asociațiunea« noastră; e apoi sprijinită de întreaga gazetăria noastră, și e dorită și înțeleasă de poporul și fruntașii satelor, noastre — azi credem că nu e greu să găsim mijloacele pentru susținerea acțiunii, chemate să conducă mișcarea tovarășiiilor sătești.

Ani de-arândul am urmărit lucrările, ce le fac pentru întărirea prin întovărășii, atât neamurile din țara noastră, cât și cele din alte state. Insufleții de lucrările văzute, am luat asupra-ne îndatorirea să împretinim și pe sătenii noștri cu rostul tovarășiiilor, în care scop am înființat și susținem de aproape doi ani cu multe jertfe, modesta noastră foaie »Tovărășia«. Până când în anul dintâi abia puteam scoate »Tovărășia« în câteva sute de exemplare, în anul acesta, cu spriginul »Libertății«, foaia noastră se trimite în toate părțile țării în nu mai puțin ca 4000 ex. Sutele de scrisori ce ni-le trimit sătenii, dragostea și încrederea lor în munca pentru tovarășii, ne-a încredințat că e sosită vremea să ne îngăduim să facem o propunere pentru întruparea unei acțiuni bine încheiate; în scopul înzestrării satelor noastre cu tovarășii economice.

Toți pe cari i-ar mai stăpâni năravul să întrebe înainte de toate, că cine face propunerea, îi rugăm să nu uite că prima noastră bancă, »Albina«, a fost zămislită și apoi condusă de un modest dascăl de pe sate, de fericitul Visarion Roman; apoi că Băncile populare din România, au fost pornite tot de modești dascăli rurali, iar însoțirile sârbești cu Centrala lor, care azi cuprinde la 200 tovarășii sătești, au fost propuse și inițiate de pe atunci modestul gazetar Jașa Tomici, și așa mai departe...

Cine urmărește dezvoltarea vieții de tovarășii, atât la noi în țară, cât și în alte state, va înțelege pe deplin că mișcarea aceasta nu se poate sprijini numai pe scrisorile gazetelor și pe însuflețirea poporului. E neapărat de lipsă, ca dela început să fie o conducere bine încheiată și mai ales recunoscută.

Se impune dar, cum am mai arătat cu alte prilegiuri, cererea unei ori a mai multor Centrale, a căror scop să fie alcătuirea, spriginirea și îndrumarea tovarășiiilor pe sate.

Ținând samă de împrejurările date — și în lucrări economice acestea sunt mai hotărâtoare de cât ori câte teorii frumoase — puțința de a avea una ori mai multe Centrale, ni-se îmbie mai ales în trei feluri și anume:

La »Asociațiunea« să se reformeze »Secțiunea economică« așa fel, ca ea să poată găzdui acțiunea, reclamată de o Centrală pentru tovarășiiile sătești.

Ori apoi: băncile noastre, pentru plănuita reuniune a băncilor »Solidaritatea« să adăpostească o Centrală pentru tovarășii, ceea ce în temeiul statutelor dezbătute în ultimul congres al

băncilor ținut în Sibiu, — se poate face cu ușurință.

Dacă nici una nici alta n'ar izbuti, nu rămâne alta decât, ca poporul, sătenii singuri, luminați și indemnati de fruntașii și gazetele noastre, să-și pună ei filerile lor, ca să adune capitalul trebuincios pentru susținerea unei Centrale pe sama tovarășiiilor sătești. Acest mod, deși foarte potrivit, credem că ar fi mai greu decât ori care din cele două mai sus amintite. Mai ales că cele două se pot contopi cu mult succes.

Și aici începe partea practică a propunerii noastre pe care o recomandăm cu căldură în atenția comitetului central al »Asociațiunei« și conducătorilor de pe la băncile noastre.

Din o mulțime de motive, credem că mai potrivit s'ar rezolvă cauza Centralei, propuse prin »Asociațiunea«. Amintim câteva: fiind Centrala în sinul »Asociațiunei«, mai ușor s'ar naște între »Asociațiunei« prin legătura ce s'ar naște între Tovărășii și Centrală. »Asociațiunea« ar intra însași mai ușor la inima poporului, ar fi mai înțeleasă și mai îndrăgită; prin folosirea unei mici părți a fondurilor și fundațiilor ce se găsesc la »Asociațiunea«, nu cheltuiți, ci numai ca plasări în capitalul Centralei, acești bani ar ajunge de fapt să slujească direct înaintarea poporului nostru.

Prin faptul că »Asociațiunea«, și nu băncile noastre ar lua în mână acțiunea tovarășiiilor, această acțiune ar fi mântuită și de umbra, că prin ea s'ar face politică de dividende ori doar de căpătuială financiară. Și apoi contribuind și băncile noastre la formarea capitalului acestei Centrale, legătura dintre »Asociațiunea« și băncile noastre, s'ar face mai strânsă, mai intimă, ceea ce ar fi de însemnătate.

Și numai schițarea acestor câteva motive, credem că e îndestulătoare, ca să ne încredințăm, că cea mai potrivită cale de a avea o Centrală pentru tovarășii sătești, ne-o îmbie »Asociațiunea«.

Formarea însași a acestei Centrale, noi o credem în chipul următor:

Pentru trebuințele noastre actuale, ca început, ajunge pentru Centrală un capital de 300.000 coroane.

Acest capital s'ar putea ușor aduna, formând o însoțire comercială în sinul »Asociațiunii«, sub conducerea comitetului central, prin secțiunea economică, s'ar reforma potrivit.

»Asociațiunea« ar plasa în quotele acestei însoțiri suma de 100.000 coroane, pe care ar lua-o din depunerile, efectele și acțiunile diferitelor fonduri și fundațiuni, care azi sunt în total în sumă de peste 700.000 coroane.

Prin această plasare, nu s'ar risca și nu s'ar altera soliditatea fondurilor, după quotele însoțirii ar fi tocmai așa de garantate, ca și acțiunile ori depunerile dela oricare bancă de-a noastră. Și asta în urma faptului, că acest capital n'ar fi direct pentru operații, ci numai pentru garanța formală — cum vom arăta.

Societatea pentru fond de teatru, care dispune azi de capitale de peste 300.000 coroane, plasate aproape numai în depuneri, efecte și acții, ușor ar putea să plaseze și ea în quote de-a însoțirii Centrale suma de 100.000 coroane, după ce și de aici îi revin venitele de 4—5 perc. ce le are azi după efecte și depuneri. Și siguranța și aci i-ar fi absolută.

Restul de 100.000 cor., cu cea mai mare înlesnire l'ar putea da cele vre-o 150 bănci românești, căci dacă socotim numai 100 bănci, abia să vie câte 1000 cor. pe una, ca să o depună în quote de-a însoțirii Centrale. Și prin asta nu riscă nici capital și nici camelele aceluia, de vreme-ce însoțirea asta, ca oricare altă însoțire, încă va da interesele cinstite după capitalul, ce-l folosește.

Întrebunțarea acestui capital, adecă scopul Centralei, s'ar ajunge în chipul următor:

Centrala ar susține un birou regulat, cu slujbașii trebuincioși. Acești slujbași ar avea datorința să agite prin scrieri, prin prelegeri și prin alte mijloace potrivite — ideea tovarășiiilor sătești. Mai ales însă li-s'ar impune îndatorirea să meargă în mijlocul poporului, în satele unde să nizuiește pentru alcătuirea vre-unei tovarășii. Acolo să îndrume lucrările, să ajute la stabilirea statutelor, să dea lămuririle trebuincioase și să înlesnească facerea actelor de înregistrare, și apoi să dea tot sprijinul la înaintare.

După inactivare, Centrala să controleze bunul mers și să întrețină și să câștige legături și credit pentru micile tovărășii.

Cu acest fel de lucru, desigur în vreme scurtă am avea zeci și zeci și apoi sute de tovărășii pe satele noastre — tot atâtea centre economice și culturale!

Dovadă ne sunt băncile populare din România, azi în număr peste 2000, apoi însoțirile sârbești, azi peste 200, însoțirile săsești azi în număr de peste 120, apoi însoțirile centralei regn. de credit din Budapesta, azi în număr de peste 2000, însoțirile centralei de consum »Hangya«, azi în număr de peste 600, însoțirile centralei creștine din Budapesta, azi în număr de aproape 500 și apoi șirul întreg al însoțirilor organizate în străinătate!

Că ce fel de tovărășii să înființăm noi, — ne-ar arăta trebuințele faptice ale satelor noastre.

Cu ajutorul Centralei s'ar face raioane, grupări de tovărășii după ținuturi, care s'ar pune sub oblăduirea băncilor aflătoare în ținutul acela.

Aici apoi ar începe rolul binefăcător al băncilor în folosul tovărășilor, atât spre folosul băncilor cât și al tovărășilor și prin ele a poporului de la sate.

Tovărășiile sătești ar fi tot atâtea canale curate și sănătoase, prin care băncile s'ar putea apropia tot mai mult de ținta ideală, ce și-au propus. Rostul Centralei ar fi îndeplinit prin mijlocirea ce ar face-o între micile tovărășii și între băncile noastre.

Lucrarea și dezvoltarea tovărășilor sătești va fi chemată să dea dovezi pipăibile depre importanța ce o legăm noi de munca Centralei pusă sub aripile Asociațiunii și sprijinită de bănci.

A doua mare chemare a Centralei ar fi: ca să îmbrățișeze dela început bine primita idee a asigurării vitelor, pe temeiul propus de noi și apoi de dl avocat M. Garoiu din Zernești.

Pentruca această chestiune atât de însemnată, să intre în cadrele cerute de lege, după rânduielile legii comerciale trebuie să se arate un fond de garanță de cel puțin 200.000 coroane. Acest fond e numai formal legat de Centrală și tocmai în faptul acesta găsim noi ușurință de a forma capitalul de 300.000 coroane al Centralei.

Cine a urmărit felul de discuție în treaba asigurării vitelor, va înțelege că întreagă lucrarea nu are nici un risc, nici o primejdie a banilor depuși ca garanță!

Reasumând întreagă propunerea, fixăm următoarele:

1. Să se alcătuiască o Centrală pentru tovărășiile sătești și anume în sânul Asociațiunii, sub conducerea comitetului central, prin secțiunea economică, reformată în conglăsuire cu trebuința.

2. Această Centrală să se ocupe cu formarea de tovărășii sătești (fie de credit ori de consum, valorizare, arendare, parțelare etc.), și cu asigurarea vitelor, în rânduielile statorile de legea comercială.

3. Să se adune capitalul social, la început de 300.000 coroane prin Asociațiune, Societatea pentru fond de teatru, băncile noastre și eventual alte fundațiuni ori bărbați privați ai neamului.

4. Capitalul social va sluji ca garanță pentru câștigarea creditelor pe seama tovărășilor sătești și mai ales ca garanță pentru tovărășii de asigurare a vitelor ce s'ar întinde peste întreaga țară, prin agenturi, tovărășii locale. În felul acesta capitalul Centralei ar fi absolut la adăpost, căci speșele de susținere a Centralei s'ar acoperi din proviziunile ce-ar veni dela micile tovărășii, fie pentru alcătuire, fie apoi pentru controlă, fie apoi la asigurarea vitelor, din un percent anumit al taxelor.

5. Prin alcătuirea Centralei propuse, s'ar ajunge două lucruri foarte însemnate: satele noastre și-ar putea găsi organizația economică prin tovărășii sătești, iar Asociațiunea, primă și cea mai de frunte societate culturală a noastră, și-ar găsi calea cea mai potrivită, ca să fie cunoscută, înțeleasă și îndrăgită de toți sătenii noștri, de întreg poporul nostru!

De încheiere spunem, că aceste șire le trimitem atât Asociațiunii noastre, cât și tuturor băncilor noastre românești, — ca să le supună înțeleptului lor sfat.

Să dea D-zeu să fim bine înțeleși și pe urmele acestei înțelegeri, cât mai curând să se înalțe steagul falnic al tovărășilor sătești.

Piața din Aradul-nou.
500—600 mm. Grâu 7.20—7.30
400—500 „ Cucuruz 4.80—4.90
Semnare nominală, Ovăs 7.—.—
„ „ Orz 6.—.—
„ „ Secară 5.60—5.70
Prețurile în coroane, per kgr.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut »**Lucașfărul**« Nr. 7 cu următorul sumar: O. Goga, Rugăciune (poezie). — I. Agârbiceanu, Domnișoara Linuța (novelă). — G. Murna, Monumente antice din Roma: Coloseul, jocurile, gladiatorii și lupta cu fiarele, soarta din trecut și starea de față a Coloseului. — I. U. Soricu, Un dor de viața toată (poezie). — Dinu Ramură, Cântec (poezie). — G. Em. Georgala, Coana Zinca Dăscălița. — I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe (Actul III, Sc. I.) — Liliac, Legendă de Hugo Salus. — O. Goga, Zile rele (poezie). — Cronica: Ortografia Academiei Române, Adunările noastre, Tulburările din România, Neamul acățatoarelor, De-ale noastre, Revista politică și literară, Ornamentica română și Incercări. — Ilustrațiuni: Coloseul reconstruit: Lupta cu fiarele și Coloseul văzut din latura sudost.

Redactor responsabil Sever Bocu.
Editor-proprietar George Nichin.

A V I S.

Se atrage atențiunea acționarilor dela institutul »**SENTINELA**«, ca să nu intrelase a trimite până la **1 Mai a. c.** declarațiunile de opțiune pentru acții din emisiunea nouă cu prețul de Cor. 103.— bani (Cor. 33.— de fiecare acție) și prospectul se pot trimite până la **1 Septembrie a. c.**

Satul-nou, în 13 Aprilie 1907.

„**Sentinela**“

instituit de economii și credit
ca societate pe acții.

IN AMERICA DE NORD
la Waynesboro Pa.

The Geiser se află

Manufacturing Co.

la care se află de vânzare mașinele cele mai bune și mai noi, inventate numai de doi ani încoace

MAȘINI DE TREIERAT, bucate cu elevator, suie paiele sus pe jireadă (sau cozol). **LOCOMOTIVE** care se trag de sine singure și trage și treierătorii după ele.

LOCOMOTIVĂ și **PLUGURI**, plug cu 6 fere, plug cu 8 fere și cu 12 fere; puterea locomotivei dela 18 până la 40 de cai. Și este locomotivă purtătoare cu numele »**PERLESS**«, cu putere dela 6 până la 30 de cai

Tot aceasta societate caută un neguțator de mașini la care pot să-i deie în vânzare, arătând prețurile și săi arate un nou chip de a câștiga bani prin mașinele din America Ori care neguțator poate să probeze numai un an și va afla că mașinile Americane sntt cele mai bune.

Crema Aphrodite

nestricăcioasă și fără unsoare vindecă în cât va sile cu siguranță piștrul, coșurile, roseata mânelor și obrazului, arsura de soare, și face pielea netedă ca catifeană. Acest medicament recomandat de toți medicii, vindecă mai sigur decât orice altele opăreala, căci nu produce coșuri (comedo).

Săpunul de Aphrodite

face fața fragedă, plăcută și tânără; femeile mai în vârstă încă îl întrebunțează împreună cu crema, pentru că întinereste.

Un borcan de Crema Aphrodite 1 cor., un borcan mare 2 cor., un borcănăș de probă 70 de bani. — Săpunul de cremă Aphrodite 1 coroană. — Pudră (în 3 culori) cu sau fără prășime 1 coroană, cutie mare 2 coroa. e.

Spiritul pentru păr AL LUI BASCH e medicament sigur contra căderii părului și mătreții; costă 2 cor., o sticlă de probă 1 cor.

Syr nervinus „BASCH“

e cel mai bun mijloc contra tuturor boalelor de nervi: contra durerii de cap neuragice, slăbiciunii de nervi, oboselii, în-omniet etc.; contra boalelor de sânge și de oase: a anemiei, clorosei, rachitismului (boala engleză) etc.; contra boalelor de inimă și scrofulozei.

E probat de foarte bun la reconvalescență.

O sticlă 2 coroană.

Antisutin Basch e leac probat contra asurdității mâinilor și picioarelor. O sticlă 1 coroană.

Esența gastrală a lui Basch e leac sigur contra lipsei de apert, contra durerii de stomach, contra colicel, întrebunțată împreună cu praful lui Basch înceată durerii e, întărește stomachul, conținește răgăsiță; e bun cușă mâncare ori bă tură multă. La boala mai îndelunată să poate folosi pilulele curățitoare de sânge ale lui Basch.

1 sticlă de esență 1.20 cor., 1 sticlă mare 3 cor., 1 cutie de praf 1 cor., — 1 cutie de pilule 1 cor., 7 cutie 6 cor.

Sirupul de sulfoquaiacol al lui Basch, singurul ajută la tuse, regreșală, la boalele de piept și de plămâni, contra tusei măgăreșii, la junghieri în coaste, la năunf etc. Acest sirup face să crească greutatea trupului, vindecă tusea, scuipatul și ascutarea de noapte. Pe lângă sirup ajută foarte mult **CEAIUL DE PIEPT ALUI BASCH**.

1 sticlă de sirup 2 cor. Mai mult de 4 sticle se trimit franco. 1 cutie de ceaiu 1 cor., 1/2 de cutie 50 fl.

Spirtu lui Basch contra reumatismului și podagrei e indispencaul ecorturistilor etc. după e încorțare prea mare; el vindecă foarte repede junghierile din mână și din picioare, durerea de mijloc, umflăturile etc.

1 sticlă 1 coroană, 1 sticlă mare 2 coroane.

Prafu de vite

al farmacistului Basch e de recomandat tuturor e onomilor ce tru tusea și umflăturile ghinu-ilor la cai; la vite cornute, porci și oi pentru curățire și poftă de mâncare. Întăreșe, ajută mistuirea și împiedecă să se umfle. Vacile dau lapte mai bun și mai mult după el.

1 cutie 70 fleri; 11 cutii 7 coroane, franco.

Restituțiions-fluidul al lui Basch e bun la boala cai și vaci contra podagrei, umflătu il viuelor, umflăturilor etc. E de recomandat să se folosească și boii după muncă multă cu acest fluid vestit, că-i astfel își recăștiga prețurile și devin sprinteni.

1 sticlă 2 coroane, sticlă de probă 1 coroană.

Prav de vaci face să crească pofta de mâncare și curăță sângele. E eschis să dea vaci lapte alb-ștru ori cu sânge, nici nu să umflă vaci. E de lipsă la schimbare de nutreț.

1 cutie 1 cor.; 1/2 de cutie 60 bani. La comparători mai mari rabat.

Prafu de porci

e cel mai bun de îngrășat porci, până la 250 de chile. Acesta împreună cu **PICĂTURILE PENTRU PORCI** alui Basch îi păzesc de boale.

1 cutie de praf 70 de bani, 11 cutii 7 cor. franco. — 1 sticlă de picături de porci 70 fleri, 12 sticle 6 cor. franco; 50 de sticle 20 coroane.

Toate preparatele au marca ingerulul.

Comanțele de peste 6 cor. le trimete franco:

farmacistul **Basch Ernő** Az angyalhoz

NAGYBECSKERÉK, GABNA-TÉR.

Constantin Georgevici

croitor de haine preoțești
VERSEC, strada Gődör nr. 22.

Recomandă în atențiunea binevoitoare a clerului pregătirea a lor

totfelul de haine preoțești
pe lângă prețuri favorabile
și serviciu prompt.

La comanda se cere trimiterea unei odăjdii întrebuintate.

MANDL FERENCZ

vopsitor de metal

A R A D, STRADA BOCZKÓ Nr. 11.

Parimește spre efectuare orice lucru ce cade în această branșă, precum căzi pentru scaldă, chiilii de scaldă, mobile de fier și de lemn, canoane, de apă, punerea în aur, marmură și bronz, lampelor, pictură de majolica pe lemn și metale floderozare în orice valoare în forma cea mai senzațională pe lângă prețuri ieftine și serviciu puost.

Croitorie elegantă de haine bărbățești.

Inokai Tóth Lajos

Arad, Palatul Neumann

Stofe de prima calitate englezești. În special

== Croitorie pentru preoți. ==

Reverenzi, pardesiuri și alte haine la comandă ori gata.

Își recomandă bogatul magazin care este primul în Arad.

— — Prețuri solide. — —

Bae de aburi în odaie!

Cu ajutorul aparatului „DIANA” în 5 minute se poate face și în camera cea mai elegant mobilată o baie de aburi sau de aer fierbinte. În odaie nu se aprăștie aburii! Nici o necurățenie! După folosire se poate împătura și se poate așeza după un dulap. Cu folosirea aparatului de baie de aburi și de aer fierbinte „DIANA” se pot vindeca toate boalele provenite din răceală:

reumă, ischias, influență, guturai, catar, durere de gât, mai departe nenositătea, afecțiuni de rinichi, congestii de sânge, ș. a.

== E mijlocul cel mai nestrăicios și mai sigur pentru slăbire. ==

O baie costă 4 fileri.

Fiecare baie e o plăcere! E indispensabilă și pentru sănătosi!

APARAT DE VIBRAȚIUNE autorizat în toate statele lumii! Nu e durere de cap, care n'ar înceta în decurs de trei și jumătate minute. E mod sigur de vindecarea GUTELI, A RFUMEI și NENOSITĂȚILOR! După 2-3 vibrațiuni reimprespentează circulația sângelui. Aparatul se vib așione e infrazil și ține zece de ani. — Prețul împreună cu împachetarea costă 10 cor.

Descriere amănunțită și prospect trimite gratuit

Szabó István és Ferencz

Budapest, VII., Csömöry-ut 133.

ZIKMUND & COMP.

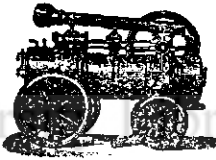
Fabrică de mașini și turnătorie de fier în UJVÍDEK

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL”
și motoarele sale cu gaz, petrolu și benzin.

Recomandă mașinile sale

de trecut cu benzin și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimetem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Am onorul a aduce la cunoștința mult onoratului public că am deschis în Lugoj, strada Bonnaz (Pașatul com. bis. ev. ref.)

prăvălie
cu obiecte de aur și argint, de juvaericele și
ceasornice.

O praxă de 35 ani în orașele cele mai mari din țară și străinătate mă pune în plăcuta poziție de a putea satisface și cele mai mari preteziuni.

Nizuința mea principală va fi totdeauna îndreptată într'acolo, ca prin liferare

de mărfuri numai de prima clasă
prin lucrare precisă și bună, pe lângă prețuri moderate

să-mi câștig și asigurerez încrederea oneraților mei mușterii.

Voi pune deosebită pondere pe fabricarea de juvaericele, precum și pe

reparatura conștientioasă perfectă a ciasonnicelor

conducând însumi toate lucrările și ori-ce reparatură, fie cât de mică, va fi executată cu cea mai mare punctualitate și conștientiozitate. Vă rog să vă convingeți prin o comandă de probă despre calitatea bună a articolelor mei precum și despre lucrarea conștientioasă și precisă a reparaturilor ce mi-se vor încredința.

Recomandându-mă bunăvoinței mult onor. public,

semnez cu deosebită stimă:

Eduard Neumann,

ciasonnicar și juvelier.

TELEFON Nr. 87.

Schaefer Richard Géza

lăcătuș de edificii, canale și apaducte

Arad, Strada Batthyányi Nro. 17.

Pregătește din fier bine bătut: grilage la fluviu,
trepte, balcoane, și pentru bănci.

Primește spre efectuare ori-ce forme de fer, acoperișuri și rame de ferestri, întărind prin fer ferestri și uși. Construcție de apaducte, eștoare fără miros, pisoare, lavortoare, scâlzi în orice formă și mărime. Aduce și face fântâni cu tragere spre orice scop. Atelier expert. Mare magazin de tuburi de piatră smălțuită.

TELEFON Nr. 87.

Edificat
la
1888.

Schiller József

Edificat
la
1888.

Atelier de articole aurite, oglinzi și rame pentru icoane
Szeged, Petőfi Sándor sűgár-út 11/a.

Primesc spre efectuare pe lângă prețurile cele mai avantajoase:

Lucruri de tot felul: Rame pentru icoane și oglinzi din lemn, făcută după plan, în modul cel mai artistic.

Auritori ce se poate spăla pe icoane vechi și noi și rame de oglinzi. Infrumsețări de sculpture, de palate, hotele și cafenele.

Aranjamente pentru biserici precum înfrumsețări de altare, anvoane, baltisterie, steaguri, feșnice, catafalce, cupol, efelinare, cruci și icoane

*Se recomandă
a executa următoarele:*

<p>OPURI și BROȘURI</p>		<p>FOI PERIODICE</p>
<p>INVITĂRI ~ BILETE DE LOGODNĂ <i>după dorință și în culori</i> ~ BILANȚURI ~ ANUNȚURI FUNEBRALE</p>	<p>• Tot felul de lucrări tipografice •</p> <p>atingătoare de această branșă</p>	<p>PROGRAME ~ BILETE DE CUNUNIE <i>dupa dorința și în culori</i> ~ ADRESE ~ BILETE DE ÎNTRARE</p>
<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="border: 2px solid black; padding: 10px; text-align: center;"> <p>"TRIBUNA"</p> <p>ARAD</p> <p>Str. Deák Ferencz nr. 20</p> </div> </div>		
<p>PREȚ-CURRENTURI <i>în orice limbă</i> ~ NOTE ~ STATUTE • LIBELE ~ CIRCULARE</p>	<p>• Diferite tipărituri pentru bănci •</p>	<p>CĂRȚI DE VISITĂ <i>diferite formate</i> ~ MENU ~ PLICURI CU FIRMA ~ OBLIGAȚIUNI</p>
<p>CĂRȚI în COMISIUNI</p>	<p><i>Prețuri moderate!</i></p>	<p>EDITURĂ PROPRIE</p>

Comandele primite să efectueze prompt și consciincios.

Ultoi de vii.

Colonia agricolă **HÁMORY** de ultoi de vie din Arad

Uterează

ultoi cu rădăcină lemnoasă

soiu curat ultoit pe Riparia-Portalis, de prima calitate, ultoi de rădăcină bogată pentru vin și delicată în calitatea cea mai bună — și

● **în orice cantitate.** ●

Deslușiri detaiate despre prețuri poți primi bucuros

în casa de sub nrul 3 din strada Deák Ferencz. Telefon: 229.

Preoții și învățătorii primesc 5% rabat din prețuri.

Első szegedi len-áru damast és műszövőde

Csecs Mihály

SZEGED, Tisza Lajos-körút 33.

Recomandă produsele sale proprii de in și damast, precum: covoare, ștergere, fugare milieu și toate cele trebuincioase pentru pat. Tot așa haine pentru mireasă, precum lucruri de așur după plac.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

— La rugare prin epistolă mă presint personal. —

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. **ARAD** Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de mașini de cusut **SINGER** și **MINERVA**.

Unicul magazin de renumite mașini de cusut

● **PFAFF.** ●

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

In magazin se află mare asortiment de

▶ **gramophone și plăci.** ◀

— Condiții de solvire foarte avantajoase. —

● **MARE OFICINĂ DE DREGERE.** ●

„Severineana“

SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII
în Caransebeș

recomandă bogatul ei deposit în tot felul de mărfuri, într'altel:

=== **COLONIALE** ===

VINURI

în deosebi roșu de Carloveș pentru trebuințele sf. sărbători și alb de Magyarád de o calitate escelentă,

Lumini

pentru masă și biserici din fabricile cele mai renumite,

◀ **FĂINĂ** ▶

Produse

=== **Ferărie** ===

precum fer pentru trebuințele industriale și economice, apoi vase de menaj emailate, tinichea, etc., etc.

MANUFACTURĂ

Cretoane, Chiffoane, Zefire, cămași, cravate, ciorapi, asortiment mare de tot felul de hainuri pentru manufactură de casă, etc., etc.

Átragem mai departe atențiunea onoratului public asupra

„**CHEAGULUI**“

în formă de esență pentru producerea de brânză, compus numai din rânză de vișel, garantat curat și nestricătos, nu de asemănat cu alte fabricate de soiu acesta, unic în felul său. Modul de folosire se trimite gratuit

● Pentru expediții de cafea, ceai, prăvălie de import și export de marfă colonială, poame sudice și băcanie

ROMUL PASCU UTÓDAI, FIUME

VIA ADAMICH No. 2.

Recomandăm uriașa noastră magazină de coloniale de nou aranjată, și unica furnisora a preoțimeii române gr.-cat. din Ardeal.

Pentru punctualitatea și serviciul bun ce am dovedit de ani de zile, firma noastră a fost distinsă cu mulțime de epistoale de laudă și recunoștință. La dorință spedăm bucuros (și franco) catalog bogat cu prețurile curente.

Ne rugăm de binevoitorul sprijin a onor. public și așteptăm să ne onoreze cu cât mai dese comande.

Câteva estrase din lista noastră:

No.	Cafele:	C. ni.
1.	SANTOS, naturale și aleasă	1 Klgr. 2 40
2.	MENADO LIBERIA, boabe galbene foarte mari	1 " 2 90
4.	PORTORICO, foarte căutată	1 " 2 90
5.	PORTORICO-PIROLDI, cel mai fin	1 " 3 60
6.	CUBA, fină	1 " 3 —
7.	" mai fină	1 " 3 20
8.	" cea mai fină	1 " 3 50
9.	" mergele, calitate foarte bună	1 " 3 20
10.	" specialitate de finetă rară	1 " 3 70
13.	JAVA-AURIE, soiu ca Menado, ușoară	1 " 3 40
15.	CEYLON, fină	1 " 3 50
16.	" mărgele, mai fină	1 " 3 80
18.	MOCCA ARABĂ, tare zdrobită	1 " 3 60
20.	PORTORICO No. 4 —CUBA-MĂRGELE amestec	5 " 15 25
21.	JAVA-AURIE—JAMAICA, amestec	5 " 16 25
22.	MOCCA—CUBA, specialitate, "	5 " 18 25

In pachete de 5 Klgr. se mai pot pune următoarele: Tea, Prăgături pentru tea (sulu Koestlin), Cocoladă și Cacao, Rum, Cognac, Liqueur și Vinuri Spanole, Pești, Delicatose, Orez, C-fea de Smolina (Surigat), Aix-oleu, Portocale, Mandule, stafide, etc.

Așteptând comande de probe, suntem
cu osebă stăruie:

Romul Pascu utódai, Fiume
magazin de cafea și tea în Fiume.